

Eseménytár
a 2002. év zsidó vonatkozású krónikája

január hónap

január 2.

A Farkasréti zsidótemetőben kísérték utolsó útjára Singer Ödön budai főrabbit. A búcsúztató beszédet Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi és Tordai Péter Mazsihisz elnök mondta el. A „Budai Sófár” című körzeti havilap 2002/május és júniusi számában kétrészes írás jelent meg Singer Ödön főrabbi életének főbb állomásairól Gál Juli újságíró tollából „A rabbi” címmel (4. p). Schweitzer József búcsúztató beszéde az Új Élet 2002. január 15-i számában olvasható (1. p.).

január 3.

A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre megtekintette Fehér László Kossuth-díjas festőművész tárlatát a Műcsarnokban. A látogatóknak a művész személyesen mutatta be munkáit.

január 4.

Bacher Vilmos ügyvéd tartott előadást az Országos Rabbiképző Intézet keddusán „Emlékezés dédapámra, Bacher Simon költőre, és nagyatyámra, Bacher Vilmosra, a Rabbiképző mindmáig világhírű igazgatójára” címmel.

január 7.

Jeruzsálemben az izraeli külügyminisztérium szervezésében tanácskozott az antiszemitizmus elleni fellépést koordináló nemzetközi fórum. Az izraeli külügyminiszter-helyettesen kívül a svéd miniszterelnök-helyettes, egy kanadai parlamenti képviselő és Vince Mátyás, „Az antiszemita közbeszéd Magyarországon 2000-ben” című kötet társszerzője vett részt a fórumon. A tanácskozáson nemzetközi antiszemitizmus ellenes szervezetet hoztak létre ICCA néven. Tevékenysége elsősorban nem zsidó résztvevőkre épül.

január 10.

„Noé szövetsége” címmel 23 kortárs képzőművész alkotásából nyílt kiállítás a Budapesti Zsidó Múzeumban. A műveket a Mazsike felkérésére készítették el a művészek, a kiállítás ötlete Hajdú Istváné volt, a kurátor szerepét Bálványos Anna képzőművész látta el. A felkért művészek mindegyike elfogadta a meghívást a kiállításra, melynek témája az Isten és Noé szövetsége volt. A tárlaton Bak Imre, Erdélyi Gábor, Havas Bálint, Klimó Károly, Baranyay András, Thury Levente, Nádler István, Fehér László, Für Emil, Herczeg Nándor, Gerber Pál, Gáyor Tibor, Keserü Ilona, Radák Eszter, Fajó János, Maurer Dóra, Chilf Mária, Dévényi Mónika, Gábor Áron, Győri Márton, Magén István, Szilágyi Szabolcs művei szerepeltek. A tárlatot Glatz Ferenc, az MTA elnöke, Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója, B. Turán Róbert múzeumigazgató, és Janklovics Tibor, a Mazsike elnökségi tagja nyitotta meg.

január 11.

1. Az ÉS 2002. január 11-én megjelent számában Várkonyi Benedek készített interjút Alain Finkielkraut francia filozófussal, „Emlékezés, új nyugtalanság” címmel (7. p.). Finkielkraut a Francia Intézet „Az emlékezés feladata” címmel tartott előadást a holocaustról egy budapesti konferencián.
2. Diósi Lajos, a fizikai tudományok doktora az Országos Rabbiképző Intézet keddusán tartott előadást „Az elit sikere az antiszemitizmussal szemben Svédországban” címmel.

január 12.

1. A Budai Micve Klubban Schweitzer József főrabbi tartott előadást „Egészségügyi és gyógyászati ismeretek a Talmudban” címmel.
2. Az Oneg Sabbath Klubban Toronyi Zsuzsa tartott előadást „Vallás kulturális reformok a magyarországi zsidóságban a két világháború között” címmel.

január 13.

A Mazsihisz közgyűlésén az elnök, az ügyvezető igazgató és a Szeretetkórház igazgatója beszámolt az előző évben végzett fontosabb feladatokról. Zoltai Gusztáv, Tordai Péter és Deutsch Zsuzsa beszámolójának meghallgatása után arról döntöttek, hogy a sajoszentpéteri temetőt átadják az ortodox hitközségnek (MAIOH). A beszámolókhöz Streit Sándor Bzsh elnök, Orbán Ferenc oktatási felelős, Feldmájer Péter a nagykőrösi, Gergely Judit a debreceni, Lengyel Lajos a zalaegerszegi, Lednitsky András a szegedi, Villányi Tibor a győri hitközség nevében szolt hozzá a beszámolókhöz. A temetők helyzetéről Winkler Miksa adott tájékoztatást.

január 16.

A Keresztény - Zsidó Társaság évnitó rendezvényén Tordai Péter Mazsihisz elnök úgy fogalmazott, hogy passzivitás érzékelhető a kormány részéről az antiszemita jelenségek megfékezése terén. Az elnök szerint a harcot a zsidóságnak kell vállalnia az antiszemitizmus és a gyűlöletkeltés ellen. Az ország politikai jobbra tolódásának jele, hogy sem holocaust-tagadás, sem gyűlölet-keltés ügyében nem sikerült előre lépni a törvényalkotásban. Harmati Béla evangélikus püspök elismerte, hogy a keresztény nagy egyházak többet tehetnének az antiszemitizmus ellen. Kihaszíratlanok a tömegtájékoztatás, a könyvkiadás és az oktatás nyújtotta lehetőségek, bár a nagy egyházak között e téren is van különbség. A hittankönyvek tartalmát is át kellene vizsgálni zsidó szempontból.

január 17.

1. A zsidó szervezetek nem a megszokott helyszínen, Dohány utcai zsinagóga kertjében rendeztek megemlékezést a budapesti gettó felszabadulásának évfordulójáról, hanem demonstrációt szerveztek a Parlament előtt a Kossuth téren. A demonstrációra „Ne adjuk a gyűlöletnek a XXI századot!” címmel zsidó szervezetek felhívást tettek közzé a Mazsihisz, a Bzsh, a Mazsike, a Maoih, a Macesz, a B,nai B,rith, a Nüb, a Muszoe, a Füst Milán Szellemi Páholy és a Raoul Wallenberg Egyesület aláírásával. A felhívásra a becslések szerint 5-10 ezer ember jelent meg a téren. A hitközség vezetőin, a zsidó szervezetek képviselőin kívül megjelentek az állami-, és a pártélet vezetői is. Kardos Péter főrabbi ünnepi beszéde után Mádl Ferenc köztársasági elnök üdvözlését Gáti Oszkár színművész tolmácsolta. Ezt követte Martonyi János külügyminiszter, majd Demszky Gábor főpolgármester szolt az egybegyűltekhez. Jelen volt Pokorni Zoltán, a Fidesz alelnöke, Medgyessy Péter miniszterelnök-jelölt, Torgyán József FKGP elnök. A megemlékezésen nagy feltűnést keltett Szántó T. Gábor beszéde, amelynek szövegét közölte az ÉS 2002. február elsejei száma „Amit ajánlunk, és amit kérünk – Ezer szó polgári közéletünkről a budapesti gettó felszabadulásának 56. évfordulóján” címmel (9. p.). „Aki Auschwitz után antiszemita, nem ugyanazt a vétket követi el, mint annak előtte” - mondta egyebek mellett a Szombat főszerkesztője. A Szombat folyóirat 2002/márciusi számában olvasható Kardos Péter, Mádl Ferenc, Martonyi János Demszky Gábor és Szántó T. Gábor a gettó felszabadulásának 56. évfordulóján elmondott beszéde (3-8. p.).

2. Letartóztatásának 57. évfordulóján Raoul Wallenbergre és Langfelder Vilmosra emlékezett a Raoul Wallenberg Egyesület a XIII. kerületi Szent István parkban felállított emlékműnél. A megemlékezés egyben nyitánya volt a Wallenberg emlékévknek, amit a diplomata születésének 90. évfordulója alkalmából rendeznek. Beszédet mondott Schiffer János főpolgármester-helyettes.

3. Nyíregyházán a város központjában idegengyűlölet elleni tüntetést szervezett az Eötvös Károly Magyar-Izraeli Baráti Kör. A megmozduláson mintegy 100 fő vett részt, az egyik könyvesbolt előtt tiltakoztak az ellen, hogy zsidó és cigányellenes kiadványokat is forgalmaz az üzlet. 2001. december 8-án ugyanazzal a követeléssel vonultak a bolt elé, hogy semmisítsék meg a fajgyűlöletre buzdító

kiadványokat. Akkor Franka Tibor dedikálta „Cigánysorsok cigányúton” című irományát. Gáll Ottó, a baráti kör elnöke 2002. január 17-én Budapestre vezette a tüntetőket, hogy részt vegyenek a gettó felszabadulásának évfordulója alkalmából a Kossuth téren rendezett megemlékezésen is.

január 19.

1. A Budai Micve Klubban Krausz Tamás történész tartott előadást „A zsidóság egysége és különbözősége a Talmudban” címmel.
2. A Mazsike Garay Klubjában Perczel Anna építész tartott előadást „A régi pesti zsidónegyed egy építész szemszögéből” címmel.

január 20.

„A zsidó morál problémái” címmel Tatár György tartott előadást a Bálint Zsidó Közösségi Házban délelőtt. Délután pedig Spiró György író volt Érdi Sándor vendége.

január 22.

„Bátorságért Érdemjelet” adott át 31 Yad Vasem kitüntetettnek Pintér Sándor belügyminiszter a Duna palotában. Az eseményen jelen voltak a Mazsihisz vezetői és Judit Várnai izraeli nagykövet is.

január 25.

Az ÉS 2002. január 25-i számában megjelent Karsai László „Rasszizmus a m. kir. honvédségben a második világháború idején” címmel egy konferencián tartott előadásának szövege. (8-9. p.).

január 26.

1. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Sigmund Freud és Ferenczi Sándor a két kötetben megjelent levelezéséről rendeztek beszélgetést. A századfordulós Bécs és Budapest szellemi és társadalmi életéről, a pszichoanalízisről Erős Ferenc szociálpszichológus irányításával Békés Vera filozófus, Bókay Antal irodalomtörténész, Gyáni Gábor történész, Litván György történész, Hidas György pszichoanalitikus, Mészáros Judit pszichoanalitikus és Vezér Erzsébet irodalomtörténész beszélgetett.
2. A Mazsike Klubban Gábor György tartott előadást „Van-e közös történelem? Zsidók és muszlimok” címmel.

január 31.

1. A Füst Milán Szellemi Páholy a 2001-es népszámlálás és a zsidóság kérdésével foglalkozott. Az est meghívott vendége Rózsa Ferenc a KSH népszámlálási osztályának munkatársa, és Kovács András szociológus volt. A beszélgetéshez csatlakozott Heisler András Mazsihisz elnök is.
2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Tatár György filozófus tartott előadást Franz Rosenzweigről és Matrtin Buberről „Nép és kinyilatkoztatás” címmel.

A Chabad Lubavicsi közösséghez új vallási vezetők érkeztek az év elején. Shmuel Raskin rabbi és felesége, Dvora Lea Izraelből érkezett, s a Magyarországon dolgozó izraelieknek szerveztek programokat. A rebbecen a Gán Menachem óvodában tanít. Sholem Hurwitz rabbi a Pesti Jesiva tanulmányi felelőse, felesége az óvodában és a Bét Menáchem iskolában tanít.

A Budapesti Operett Színház Raktárszínháza (VI. Nagymező u. 17.) a „Gólem” című kétrészes darabot játszotta a Budapesti Bábszínházzal közös produkcióban. A rendező Almási-Tóth András, a főbb szerepekben Rajhona Ádám, Sáfár Mónika, Siménfalvy Ágota, Szloboda Tibor, Földes Tamás.

A Mazsihisz Oktatási Módszertani Központjában (VIII. Bérkocsis u. 2.) március végéig tartott nyitva az a könyvkiállítás, amely a zsidó oktatási intézmények publikációiból mutatott be válogatást.

A holocaust óta használaton kívül álló orosházi zsinagóga épületét a tulajdonos helyi önkormányzat Konferencia központként, és az orosházi zsidók életét bemutató kiállításnak helyet adó intézményként kívánja hasznosítani. A helyreállításához szükséges mintegy százmillió forintot az orosházi önkormányzat pályázat útján próbálta előteremteni.

február hónap

február 1.

1. Martonyi János külügyminiszter izraeli látogatása során megígérte, hogy a kormány fellép az antiszemita atrocitások, náci kiadványok terjesztése ellen.

2. A gyűlöletbeszéd büntetőjogi korlátozásáról tartott tanácskozást a „Társaság a Szabadságjogokért Egyesület” a CEU épületében. A vitavezető Szikinger István alkotmányjogász, az előadók Sólyom László, az Alkotmánybíróság első elnöke, Halmai Gábor alkotmányjogász és Kis János filozófus voltak.

3. A Magyarországi Zsidó Szociális Segély Alapítvány 2001. évi tevékenységéről olvasható beszámoló az Új Élet 2002. február elsejei számának 4. oldalán. Ugyanebben a számban a 3. oldalon az Osztrák Általános Kárpótlási Alapítvány egész oldalas felhívása olvasható. Eszerint 2003. május 27-ig jelentkezhetnek azok a holocaust idején üldözött károsultak, illetve örököseik, akik a jelenlegi Osztrák Köztársaság területén szenvedték el sérelmeiket. Az Osztrák Köztársaságban hosszú előkészítés után 210 millió dolláros „Általános Kárpótlási Alapítványt” hoztak létre.

február 2.

Szabó István filmrendezővel Mélykúti Ilona beszélgetett a Bálint Zsidó Közösségi Házban a zsidóság ábrázolásáról a filmművészetben. A beszélgetés utolsó, harmadik részére 2002. május 4-én került sor.

február 1-3.

Az Arachim (Értékek) izraeli szervezet hatodszor rendezte meg önköltséges zsidó önismeretei előadássorozatát Dobogókőn. Az előadásokat az érdeklődők 5000 forintos díj ellenében hallgathatták meg.

február 4.

Fűzfa Júlia dalestjén héber, jiddis, szefárd dalokat, valamint Bartók, Kodály, Ligeti, Kurtág és Fischer Sándor néhány művét adta elő a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

február 6.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban „Ősi kérdések, mai válaszok – ahogy a reformzsidóság látja” című sorozatban Kelemen Katalin rabbi „Mit jelent számunkra a Szentírás?” címmel tartott előadást.

február 7.

Gál Magdolna festőművész kiállítása nyílt meg a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

február 8-

A Rabbiképző templomának kitudusán Sanders Iván, a New York-i Columbia Egyetem professzora tartott előadást.

február 9.

1. A Mazsike Klub vendége Dr. Kende Péter újságíró volt, akinek a legutóbbi „A Viktor” című politikai könyve vihart kavart.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Heller Ágnes filozófus „Képzőművészeti kiállítások a New York-i zsidó Múzeumban címmel tartott előadást.

február 10.

Bárdos András íróval Gordon István beszélgetett a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

február 11.

1. A Magyar Auschwitz Alapítvány nevében Vámos Tibor kuratóriumi elnök, írásban tiltakozott a kulturális kormányzatnál amiatt, hogy a Terror Háza három milliárd forintos gyorsított beruházással 2002 februárjára elkészült, a Páva utcai, 15 éve használaton kívüli zsinagógában 1999-ben elhatározott Holocaust Dokumentációs Központ és Múzeum építése viszont el sem kezdődött. A beruházásnak 2001. első felében el kellett volna kezdődnie, de még nem történt semmi. Vámos Tibor összefüggést lát a sokkal később kigondolt, de már át is adott Andrássy úti Terror Háza Múzeum, illetve a Páva utcai emlékhely építésének késleltetése között. A minisztériumban cáfolták, hogy politikai okai lettek volna a Páva utcai építkezés csúszásának. A hivatalos indoklás szerint az engedélyek megszerzése és a tervezés elhúzódása okozta a késést, de 2002. májusában elkezdődhet a zsinagóga rekonstrukciója. Erre még 1999-ben 350 millió forintot különítettek el a tárcánál. A minisztérium gazdasági ügyekben illetékes helyettes államtitkára, Ács Tamás azt is közölte, hogy a Mazsihiszt folyamatosan tájékoztatták az ügyek állásáról.

2. Egyed László grafikus kiállítása nyílt meg a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

február 15.

1. A Szim Shalom Klubban Perczel Anna építész tartott előadást „A zsidó Budapest építész szemmel” címmel.

2. Az Új Élet 2002. február 15-i számában tette közzé a Mazsók a 2001/2002 évi nyertes pályázatok listáját (6. p.). A 21,87 millió forintból a legtöbbet könyvkiadásra, illetve azokat előkészítő kutatásra ítélte oda a kuratórium. Támogatást kapott többek között a Budapesti Holocaust Múzeum CD-ROM tanári segédkönyvre; Deutsch Gábor könyvre. A Gödöllői Városi Múzeum Györe Zoltán „A gödöllői anyakönyvi körzet adatai”-nak megjelentetésére; Mélykúti Csaba „A gödöllői hitközség és temető története” című kutatásra. A Halasi Múzeum Alapítvány izraelita emlékkönyv megjelentetésére. Hosána Jánoshalmi Zsidók Egyesülete ismertető és dokumentációs gyűjteményre. Kertész Péter „A szentendrei zsidóság és temető története” című kiadványra. A Lauder Iskola tankönyvsorozatra. Lebovits Imre „Magyarországi zsidótemetők”; Logos Kiadó „Felsőoktatási segédlet” megjelentetésére. A Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár Kolbach Bertalan „A zsidó néprajz”; a Makkabi Kiadó „Zsidó Évkönyv”; Maesz „Rabszolgasors: Bor és vidéke” című kiadványokra. Mocsár Gábor Irodalmi Alapítvány „A hajdúhadházi zsidóság történetének kutatására”; A Múlt és Jövő Kiadó folyóirat könyv és tankönyv kiadásra; Osiris Kiadó Ethinger „A zsidó nép története” című könyv megjelentetésére. Papp Zsolt „A szolnoki hitközség története”; PolgArt Kiadó Gereben Ágnes „Antiszemitizmus a Szovjetunióban” 2. kötetére. Savaria University Press Hoffmann János emlékiratainak megjelentetésére; Scheiger Sándor Iskola Angol nyelvű CD-Rom kiadására az iskoláról. Schöner Alfréd kétnyelvű Talmud szöveggyűjteményre; a Szombat folyóirat cionizmussal foglalkozó kiadványára. Török Petra Lesznai Anna dokumentum kötetre; Várad Iván Attila a váci zsinagógáról készülő kiadványra. Vince Kiadó Novák Attila: Herzl Tivadarról írott könyvének és Marx József Szabó István filmrendezőről írt könyvének megjelentetésére. Támogatást nyert el a B,nai B,rith Zsidó Dokumentációs Központ; a Szavasi Tábor, a Hasomér Hacair Somér Kórusa, a Chábád nyári Jesivakációja; a Maccabi VAC; Oneg Sabbath Klub és Kórustábor működése; UJS Maimunidesz Kör és Chanukka bála. A Mazsike felmérésre a zsidó iskolák végzettjeiről, a zsidó kultúra napjának megrendezésére, a „Noé szövetsége” című. kortárs képzőművészeti kiállítás megrendezése. Berzsenyi Dániel Gimnázium héber oktatásra, és a holocaust tanításához továbbképzésre. Kékesi Zsolt MTV-dokumentumfilm sorozatra, Mazsihisz Levéltára ősnymtatvány restaurálására.

február 16.

A Bálint Zsidó Közösségi Ház és a Ferenczi Sándor Egyesület bemutatta a Ferenczi Sándorról interjúk és dokumentumok alapján készült filmet. A bemutató vendége volt Szendi Judit rendező, Mészáros Judit pszichoanalitikus, Erős Ferenc szociálpszichológus és Hidas György pszichoanalitikus, akikkel Balassa Péter esztéta beszélgetett.

február 18.

Rába Lilla festő- és grafikusművész munkáiból nyílt kiállítás a Bálint Zsidó Közösségi Házban. A Margulies Amatőr Zsidó Színtársulat Ionescu „Különóra”, valamint „A kopasz énekesnő” című darabját játszották el ugyanitt.

február 19.

A Maoih közgyűlése ezúttal is formális volt, a 2001-es gazdálkodásról Fixler Herman elnök beszámolója ellenőrizhetetlen volt. Bár a szokásoktól eltérően hangzott el kérdés a gazdálkodásra vonatkozóan, de válaszra sem méltatták. A 2002-es költségvetést pedig nem ismertették.

február 22.

Az amerikai Rabbinical Assambly konzervatív rabbi tanács meghívására öt magyarországi neológ rabbi utazhatott New Jersey-be egy rabbi konferenciára.

február 24.

A Keresztény - Zsidó Társaság Pécsen szervezett szimpóziumot „A párbeszéd lehetőségei – egy dialógus szükségessége” címmel. Szécsi József előadásának szövegét megjelentették az Új Élet 2002. április 1-jei számában „A magyar közélet és a zsidóság” címmel (3. p.).

Februárban önálló körzetté alakult a Szeretet-kórház. A hitközség elnöke a kórház gazdasági igazgatója, Szinai T. József lett. A kórház templomának funkcionáriusa Davidovics László rabbi jelölt lett. A tisztségviselő választó ülésen megjelent Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója, és Deutsch Zsuzsa igazgató főorvos is.

Február elején 98 éves korában meghalt Klein Lipót ortodox hitközségi titkár. Kérésére Sátoraljaújhelyen a Jiszmach Majse temetőben Hoffmann Áron ortodox főrabbi és Herczog László főkantor búcsúztatta.

A zsidó származású miniszterek és parlamenti képviselők VI. nemzetközi konferenciáján Fónagy János közlekedési és vízügyi miniszter és Eörsi Mátyás Szdsz képviselő vett részt az ötnapos jeruzsálemi rendezvényen. A konferenciára 27 országból 65-70 prominens személyiség ment el, a szakmai programok mellett a résztvevők találkozhattak Izrael Állam vezetőivel is.

Esterházy-émlékplakettel tüntették ki Lazarovits Ernőt, a Mazsihisz külügyi vezetőjét az Esterházy János zsidómentő tevékenységének nemzetközi elismertetéséért folytatott eredményes munkája jutalmául. A kitüntetést gróf Esterházy Alice adta át a Magyarok Házában rendezett Esterházy János emlékülésén.

A Váci és az érsekújvári hitközség tagjai együtt köszöntötték a Purimot Érsekújváron, ahová a testvérhitközség hívta meg a váciakat.

Az európai antiszemitizmusról és Izrael-ellenességről Londonban tartotta konferenciáját több mint félszáz amerikai zsidó szervezet február közepén. A konferencián meghívottként részt vett Kovács András szociológus és Szántó T. Gábor főszerkesztő, valamint Bán György, a Ronald S. Lauder Alapítvány ügyvezető elnökhelyettese is.

A Szombat 2002/februári száma „Közel-Kelet: Médiakép és valóság” címmel tematikus összeállítást közölt. Ebben Gadó János „Akkor és most – Európa és a Közel-Kelet” (13-14. p.); Götz Nordburch „A holocaust-tagadás társadalmi-történelmi háttere az arab országokban” (ford: Rajki András 15-17. p.); Seres László „A gyűlölet kommunikációja - Palesztin uszítás és kettős beszéd” (18-19. p.); Novák Attila „Települések keresztútzben” (19-21. p.), valamint „ A palesztin menekültügy története” címmel közölt tanulmányt (22-23. p.).

március hónap

március 1.

Az Új Élet március elsejei számától kezdve folytatásokban közölte Domán István „Rabbik, rófok, rebbék” című tanulmány-sorozatát.

március 2.

1. A Budai Micve Klubban rendhagyó magyar-zsidó irodalom és történelemórát tartott Garai Róbert színművész az 1848-as szabadságharc emlékére.
2. A Mazsike Klub vendége Tardos Márton közgazdász professzor volt.

március 4.

Fröhlich Ida ókortudós és Gábor György vallásfilozófus kapta a 2002-es Scheiber Sándor-díjat. A néhai főrabbi özvegyének jelenlétében a díjat Rockenbauer Zoltán kulturális miniszter adta át, a díjazottak érdemeit Voigt Vilmos és Schweitzer József professzorok méltatták.

március 5.

A Duna Televízió „Halld Izrael!” című műsorában Halmos Sándor Purimi ünnepmagyarázatát, Benedek István Gábor sajtószemléjét, Raj Tamás Talmud magyarázatát, valamint a „Noé szövetsége” című kiállítást mutatták be. Schöner Alfréd rektor Smuél Glickkel, a jeruzsálemi Shocken Intézet főigazgatójával beszélgetett, Martonyi János külügyminisztert izraeli látogatásáról kérdezték.

március 9.

1. Szombathelyen nyitották meg az Oktatási Minisztérium által szervezett Raoul Wallenberg vándorkiállítást. A tárlatot Győrben, Veszprémben, Szolnokon, Nyíregyházán, Miskolcon és Budapesten mutatták be.
2. Fellegi Tamás, a „Bárki lehet tőzsdés” című könyv szerzője volt a Mazsike Klub vendége.

március 10.

1. A felújított makói ortodox zsinagógát Deutsch Róbert főrabbi és Kálmán Tamás főkántor avatta újjá. Beszédet mondott Zoltai Gusztáv Mazsihisz ügyvezető igazgató, Buzás Péter, Makó polgármestere, Menachem Lemberger izraeli főrabbi, és Margalit Dávid, az izraeli Makói Zsidók Egyesületének elnöke. Felvetődött, hogy a Jángori temetőbe vezető utat, valamint a zsinagóga udvarán lévő rituális fürdőt is helyreállítják. 2002. május 28-án a Makóról elszármazottak világszervezete itt tartotta világtalálkozóját több ezer résztvevővel. A templom rekonstrukciója 90 millió forintba került, ebből 70 milliót a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, 20 milliót pedig a Mazsihisz állt. A helyreállított épületről Tari János TV operatőr forgatott dokumentumfilmet. A felújítást Benkő Ágnes és Wirth Péter építészek tervei alapján a Kánon Építési Stúdió, a Kisterenyei és Bálint restaurátor Bt végezte el.
2. Szegeden a Keresztény - Zsidó Társaság Teológiai napot tartott a hitközség dísztermében. Markovits Zsolt rabbi „Egy lehetséges dialógus felé”; Pál József kandidátus „Izraelita egyesületek

karitatív tevékenysége a dualizmus időszakában”; Benyik György katolikus teológiai professzor „A Kohelet könyvéről” címmel tartott előadást.

március 13-14.

A Collegium Budapest konferenciát rendezett „Zsidók a modern Európában” címmel. Jonathan Webber „Mennyire transznacionális a modern zsidó diaszpóra?” című előadásának szövege megjelent a Szombat 2003/szeptemberi számában (1,17-23. p.), Ábrahám Zoltán fordításában.

március 16.

1. Bokros Lajos korábbi pénzügyminiszter volt a Mazsike Klub vendége.
2. Róbert Péter a Nagyfuváros utcai Klubban tartott előadást „Magyar zsidók 1848-49-ben” címmel.

március 17.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban Jancsó Miklós filmrendező mutatta be Szilárd Gyula verseskötetét, melyet „...Sodrában a szörnyű malomnak” címmel a szerző adott ki. Több jelenlévő művész tolmácsolásában hangzottak el az új versek, Fekete László főkántor énekelt. Szilárd Gyula iparművészként 2000-ban Erzsébetváros díszpolgára kitüntetést kapott. A mostani esten jelen volt a kerület több vezetője, valamint az izraeli nagykövet is.

március 19.

Az osztrák nagykövetség rezidenciáján Ludwig Steiner nagykövet kárpótlást nyújtott át második világháborús kényszermunkásoknak.

március 21.

1. A Mazsihisz Síp utcai székházában konferenciát rendeztek „A régi budapesti zsidónegyed történetéről és lehetséges jövőjéről”. A konferencia időszerűségét az a lehetőség adta, hogy a pesti zsidónegyed az Andrássy úttal együtt felkerülhet a világörökség-listára. A Mazsihisz együttműködési szerződést írt alá a konferencián a régi pesti zsidónegyed területén működő kereskedelmi vállalkozásokkal, kulturális, oktatási és egészségügyi intézményekkel arról, hogy összehangolt tevékenységükkel újjáélesztik a régi városrészt. A konferencián előadást tartottak a Mazsihisz vezetői, Zoltai Gusztáv és Tordai Péter, valamint Pintér Tamás, a világörökség magyar nemzeti bizottságának titkárságvezetője. Vadas Vera, a ZsIKK igazgatója a terület idegenforgalmi lehetőségeiről beszélt, és megemlítette a prágai és a krakkói zsidónegyed hasonló szerepét. Szabó Zoltán polgármester a terület felértékelődésének várható hasznáról beszélt. Az UNESCO Világörökségi szakbizottságának júniusi közgyűlésén azonban csak az Andrássy utat és Tokajt vették fel a világörökség listájára, a pesti zsidónegyedet egyelőre nem. Az Erzsébetvárosi önkormányzat előterjesztésében a Dohány utca, Kisdiófa utca, Paulay Ede utca és a Kiskörút által határolt terület védeltségét, együttes kezelését javasolta, mivel 1786-tól ezen a területen nagyszámú zsidó élt.

2. Jeszenszky Géza amerikai magyar nagykövet olvasói levél formájában a The Washington Post hasábjain úgy nyilatkozott, hogy „a zsidó közösségnek meglehetősen képviselése van a kormányban és a magyar politikai élet minden szintjén.” A Nyilvánosság Klub ügyvivő testülete 2002. március 21-én kelt közleményében határolódott el Jeszenszky szemléletétől (ÉS 2002. márc. 29. 2. p.). „A civilizált világban sehol sem lehetne származási kvótákra hivatkozni a közéletben” – áll a közleményben. Az írás az országról hírlő antiszemitizmus vádját óhajtja cáfolni – legitimálva ezzel a Fidesz kormányzat belpolitikai irányvonalát. Ám ezért az országnak külpolitikai árat kell fizetnie: nem csak ez ország imázsát rombolja, hanem lakóinak erkölcsi épségét is veszélyezteti a Nyilvánosság Klub állásfoglalása szerint.

3. A Mazsók kuratóriumába Vályi György személyében új titkárt választottak a mandátumának júniusi lejáta előtt leváltott Sebes Gábor helyére. Sebes Gáborral, a kárpótlási ügyek szakértőjével a Szombat 2002. januári számában Gadó János készített interjút „Idegen test vagyok a magyar

zsidóságban” címmel (12-14. p.). Több személyi változás is bekövetkezett 2002-ben a Mazsók kuratóriumában. Megváltak Peresztegi Ágnes nemzetközi jogásztól is. Lemondott kurátori tisztéről Szeszlér Tibor, a B,nai B,rith küldötte, a pályázatokért felelős Szenes Iván a Maesz részéről, és a pénzügyeket felügyelő Weisz Péter a Mazsihisz képviselőjében. Feladataikat Kardi Judit (Macisz) és Korányi László (Mazsike) vette át. A Szombat 2002. októberi számában olvasható Szeszlér Tibornak a Mazsók kuratóriumához írt, lemondást megindokoló levele (2. p.). A Szombat 2002/áprilisi számában Gadó János „Negatív egyenleg – A Fidesz-kormány négy éve zsidó szempontból” című cikkében (4-6. p.) foglalkozott a Mazsók személyi változásaival is.

március 24.

1. Az Or-Zse épületében tartották meg a Balázs Pál tanulmányi versenyt. Az óvodások „Növények a Bibliában” témakörű rajzokkal pályázhattak, a középiskolások dolgozatai a „Földrajzi nevek a Bibliában egykor és ma” témában készültek. Az egyetemi és főiskolai hallgatóknak kiírt pályázatra, melynek témája „Nagy rabbik, illetve kántorok élete és munkássága” volt, 24 pályázat érkezett. „Az épített környezetünk védelme – zsidó vonatkozásai”, valamint az „Egy település zsidó emlékei” pályázatokra 17 munka érkezett. Ezekben Sárbogárd, Paks, Tótkomlós, Tiszafüred, Mátészalka, Hajdúböszörmény, Maramaros, Hódmezővásárhely, Gödöllő, Baja, Hatvan és Óbuda zsidó emlékeiről születtek írások. Az utóbbi témában Szigeti János, Mélykúti Csaba és Molát János nyugdíjas is küldött pályamunkát. A zsűri tagja voltak Schőner Alfréd, Staller Tamás, Borsányi Schmidt Ferenc, Kármán György, Oláh János és Róbert Péter tanárok. A jutalomkönyveket és vásárlási utalványokat a Balázs Pál Alapítvány, a Scheiber Sándor Alapítvány, a Zsidó Egyetemért Alapítvány, és a Dohány utcai Zsinagóga Alapítvány forrásaiból finanszírozták.

2. Felavatták Csepel – Pesterzsébet - Soroksár zsinagógáját a XX. Téglagyár tér 9. szám alatt. A Mazsihisz, a pesterzsébeti önkormányzat és a hívek adományaiból létesített imatermet Kardos Péter főrabbi, Zoltai Gusztáv Mazsihisz ügyvezető igazgató, Streit Sándor BZSH elnök, Kövesi György körzeti elnök, Kálmán Tamás főkantor és Szabados Ákos polgármester avatta fel.

március 27-április 4.

Peszach második napján a Mazsihisz közleményben ítélte a palesztin terrort. Az ünnep első napján az izraeli Netanján az iszlám terror újabb 21 áldozatot szedett, köztük ezúttal magyar származásúak is voltak. Budapesten és vidéken minden hitközségben megünnepelték a Peszachot. Akik nem a hitközségek termeiben ünnepeltek, több rendezvény közül is választhattak. A Bálint Zsidó Közösségi Házban rendezett széder esten Schőner Alfréd, a Pesti Jesiva Grand Hotel Hungáriában rendezett ünnepén Oberlander Baruh és Kövesi Slómó rabbik látták el a házigazda szerepét. A Szim Salom a Duna Palotában tartott az ünnepet.

A Népszabadság 2002 márciusának közepétől június közepéig keddenként, a „Budapest” mellékletében közölte Feivel Lipót önéletrajzát 12 folytatásban. Az egykori szegény zsidó lakatosinas 1810-es évektől papírra vetett naplója a vándorévektől számol be arról, hogyan vált a század 50-es éveire a pesti és a magyar iparostársadalom megbecsült tagjává. Tehetsége és szorgalma révén számos hazai és külföldi kiállításon vehetett részt, uralkodói kitüntetésekkel is, és a zsidó hitközség megbecsült tagjaként vett részt a Rumbach utcai templom építésében. Adományaival támogatta a zsidóság intézményeit: a Chevra Kadisát, a Rókus és a Zsidó kórházakat.

A magyar kormány 2002 márciusában döntött a Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány létrehozásáról. A 15 tagú kuratóriumban helyet kapott az izraeli Yad Vasem Intézet, a washingtoni Holocaust Múzeum, és a francia kormány képviselője is. A francia kormány 500 dollárral járult hozzá a közalapítvány működtetéséhez.

Márciusban „Zsidóság és modernség” címmel rendezett közös konferenciát a CEU Jewish Studies és a Collegium Budapest. Kovács András szociológus irányításával végeztek kutatásokat „Zsidóság a

modern Európában” címmel. A munkacsoport tagjai voltak: Andor Eszter, Esther Benbassa, Alina Cała, Zvi Gitelman, Diana Pinto, Prepuk Anikó, Joachim Schlör és Jonathan Webber.

A Szombat 2002T/márciusi számában Ungváry Krisztián „A titkos kapcsolat” címmel közzétett egy 1951 októberében keletkezett dokumentumot, amely bizonyítja, hogy Bosnyák Zoltán az ÁVH szolgálatában állt (23-25. p.). Gereben Ágnes tanulmánya jelent meg „Szovjet zsidók válaszüton: 1953 tavasza” címmel (26-28. p.).

A Szociológiai Szemle 2002/1 számában jelent meg Kamarás István tanulmánya „Józsa Péter művészetszociológiai munkássága” címmel (106-121.p.).

április hónap

április 6.

A Mazsike Klub vendégei voltak Falusi Mariann és Lang Györgyi, a Pa-Dö-Dö együttes tagjai.

április 8.

Pécsett a Kisgalériában mutatták be a „Hologrammok a bécsi zsidóság emlékeiből” című vándorkiállítását. A fővárosi Bálint Házban, Debrecenben és Keszthelyen már látható volt a tárlat. Szombathely, Nagykanizsa, Zalaegerszeg, és Szeged volt a következő állomás.

április 9.

„A holocaust izraeli emléknapja” alkalmából a Wallenberg-emlékparkban a hat millió zsidó áldozatra emlékeztek. Beszédet Frölich Róbert főrabbi mondott, az Emlékfánál az izraeli nagykövet, a Mazsihisz és a Bzsh képviselői helyeztek el koszorút. A Jeruzsálemben tartott rendezvényen részt vett Kertész Imre is, és élményiról az Élet és Irodalom 2002. május 3-i számában számolt be „Jeruzsálem, Jeruzsálem” című cikkében. Eörsi Istvánt a cikk palesztin-izraeli kapcsolatra, valamint az iszlám terrorizmusra vonatkozó része vitára ingerelte, s az ÉS 2002. július 19-i számának 4. oldalán „A túlélés öröksége” című írása jelent meg. Bruck András „A védhetetlen védelme” című írása az ÉS 2002. augusztus 9-i számának 6. oldalán jelent meg, Bányai László „Amikor az áldozat a hóhérral szolidáris” címmel szállt vitába az ÉS 2002. szeptember 20-i számának 15-16. oldalán. Eörsi István az ÉS 2002. szeptember 27-i számában újabb írást közölt „A túlélés öröksége II.” címmel (10. p.), és ismét kísérletet tett arra, hogy összefoglalja Izrael állam palesztin politikájáról alkotott nézeteit a terrorizmus körülményei között.

április 10.

1. A Haifai Kortárs Művészeti Múzeum szervezésében fiatal izraeli képzőművészek kiállítását rendezték a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítótermében. A tárlatot Judith Varnai Shorer izraeli nagykövet és Zsigmond Attila, a Budapest Galéria igazgatója nyitotta meg.

2. A Dohány utcai zsinagóga előtti Herzl téren szolidaritási nagygyűlésen tiltakoztak az intifáda és a Hamasz Netanján, peszachkor elkövetett robbantásos merénylete miatt. A rendezvényen felszólalt Tordai Péter Mazsihisz elnök, Schönér Alfréd rektor, valamint Ruff Tibor, a Szent Pál Teológiai Akadémia tanára. Ruff beszéde olvasható az Új Élet 2002. április 15-i számának első oldalán „Szolidaritás Izraellel! – Miben különbözött az az éjszaka...?” címmel. Schönér Alfréd beszéde az Új Élet 2002. május 15-i számában jelent meg „Minden nemzedékben felkeltek, támadtak ellenünk...” címmel (3. p.).

április 11.

1. A Mazsike Művészetet Kedvelők Köre a Várfok Galériába látogatott. Bak Imre és Konok Tamás művészetéről beszélgettek Késmann József művészettörténésszel.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban levetítették Sipos András 1993-ban készült „Igazak” című dokumentumfilmjét, amelyben hét „Világ Jámora” kitüntetéssel jutalmazott embermentő történetét mutatta meg. A meghívott vendég Szita Szabolcs történész volt.

április 12.

A Szim Salom Oneg Sabbatján Kovács András szociológus ismertette a 2001-ben a magyarországi zsidóságról készült felmérés eredményét.

április 12-14.

A Pilisben rendezett önköltséges Jesiva Hétvégén a zsidó misztikával és a zsidó szombattal foglalkoztak az érdeklődők.

április 13.

1. A Macisz Oneg Sabbat Klubjában Ölvendi Gabriella csempe-mozaik képeinek kiállítását Toronyi Zsuzsanna történész nyitotta meg. A Jom Haacmaut alkalmából rendezett tárlat megnyitóján közreműködött Keres Emil színművész és Fellegi Balázs operaénekes.

2. Gadó János beszélt az antiszemitizmusról és az anticionizmusról a Mazsike Klubban.

április 14.

A Keszthelyen tartott Keresztény – Zsidó Teológiai napon Domán István „Talmudi traktátus a peszachról” címmel, Domonkos István „Egy katona megy a hóban”, Szécsi József pedig „Vallás és politika” címmel tartott előadást.

április 15.

1. A Budai Micve Klubban Demszky Gábor főpolgármester és Randolph L. Braham professzor nyitotta meg a magyarországi holocaust emléknap rendezvénysorozatot. Az április 15-17. közötti időszakban a két zsidógimnáziumon kívül 13 budai középiskola diákjai vettek részt rendhagyó történelemórán a Budai hitközségben. Szegeden első alkalommal tartottak holocaust emléknapot, amelyen a helyi középiskolások közül több mint 1000 középiskolai tanuló vett részt, akiket Markovits Zsolt főrabbi, és Gráf Imre ügyvezető elnök fogadott.

2. Hajdúdorogon a városi önkormányzat és a görög katolikus egyházközség rendezett holocaust emléknapot, melynek fővédnöke Keresztes Szilárd megyés püspök és Kujbus Mihály polgármester voltak. A településen jelenleg már nem élnek zsidók. A helyi középiskolákban előadásokat tartottak a hajdúböszörményi, és a hajdúdorogi zsidók történetéről, majd emléktáblát avattak a város zsidó orvos dinasztíájára, a Rittersporn család egykori lakóhelyének a falán. Az emléktábla avatáson megjelent és beszédet mondott a település zsidóságának történetéről Gábor Zoltán, a Debreceni Zsidó Hitközség elöljárója is.

3. A holocaust emléknapja alkalmából a Mazsike a Terror Háza előtt szervezett megemlékezést „Egy név - egy áldozat” címmel. A meggyilkolt több százezer zsidó mártír nevét iskolások, közéleti személyiségek, művészek, politikusok, túlélők és a demokrácia iránt elkötelezett állampolgárok olvasták fel. A felolvasásra jelentkezni lehetett, s az egymást hárompercenként váltó felolvasókat folyamatosan több ezer ember hallgatta. Az esemény szervezésében, és névsor olvasásban részt vettek: Alföldi Róbert színész-rendező, Almási Tamás filmrendező, Arató András, Bálint András színművész, Baráth Etele miniszter, Bíró Antal, Bogdán Melinda, Böhm Judit, Burger Péter, Bürg Judit, Csengery Adrienne előadóművész, Deák Andrea, Deák Krisztina filmrendező, Deák Gábor, Déri Erzsébet, Dósa László, Drejő Ágnes, Erdei László festőművész, Feldmájer Péter és Sándor Mazsike elnök és Mazsihisz képviselő, Forgács Zsuzsa író, Földes Gyula, Földes Sándor, Gadó János szociológus, Galkó Balázs színész, Gálvölgyi János színész, Gerendás Péter előadóművész, Gerő András történész, Görög Mária, Hanti Vilmos, a Maesz elnöke, Harsányi László, Hegedűs D. Géza színész, Jeles András filmrendező, Lendvai Ildikó parlamenti képviselő, Kárpáti György, Kelen Dénes, Kende Péter történész, Kerényi György, Kertész Ákos író, Kirschner Péter, Kivovics Judit, Klein Ágnes, Korányi László, Kórodi Péter, Kovács Kriszta, Kulka János színművész, Laufer Judit,

Lakatos Izabella, László Klári szociológus, Malova Vivian, Mandur László, Maurer Dóra festőművész, Mécs Imre, Németh Erzsébet, Nógrádi Péter, Olti Ferenc, Orsós József a cigányság képviselőjében, Pálos Miklós, Pécsi Katalin, Rédei Éva, Rajk László, Ránki Júlia, Rózsa András, Sarlós Júlia, Sándor Erzszi táncdalénekes, Schiffer János főpolgármester-helyettes, Sommer László, Székely Gábor főpolgármester-helyettes, Szegvári Katalin riporter, Székelyi József színész, Szerényi Gábor, Sziklai János, Szunyogh Szabolcs, Tallós Rita, Tamás Pál szociológus, Tóth Géza, Várai Emil, Várlaki György, Victor Máté dalszerző, Zelki János, Zwack Péter, Zsiga Jenő és Zsigmond Attila parlamenti képviselő.

3. A Gundel Étteremben a kormányzat ünnepélyes keretek között jelentette be a Páva utcai zsinagógában létesítendő Holocaust Emlékhely létesítését, 2004. április 15-re tervezett átadási határidővel.

április 16.

A holocaust emléknapja alkalmából a Mazsihisz ajánlására megnyitották az ország valamennyi működő zsinagógáját a megemlékezők előtt. Számos templomban középiskolás csoportokat fogadtak, túlélők vallottak a holocaust tragédiájáról. Bodrogkeresztúron a település és a térség lakói az 1992-ben felavatott emléktáblánál emlékeztek a holocaust áldozataira. A rendezvényen a Mechon Simon Alapítvány vezetője, valamint a helyi önkormányzat alpolgármestere és Gyulai László katolikus pap mondott beszédet.

Számos településen több napos konferenciát tartottak a Mazsihisz, a Joint és a Főváros szervezésében. Randolph L. Braham professzor „A történelmi emlékezés szükségessége” címmel tartott előadást a Mazsihisz székházában április 17-én. A megelőző napon a MAESZ Radnóti-díj kitüntetését vette át a New Yorkban élő professzor Vitányi Ivántól, Maesz tanácsadó testületének társelnökétől. Pálkás József oktatási miniszter a holocaust emléknapján avatta fel Giorgio Perlasca szobrát a róla elnevezett X. kerületi Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakközépiskolában. A szobor Gulyás Gyula alkotása, avató beszédet Schiffer János főpolgármester-helyettes, valamint György István, Kőbánya polgármestere mondott. Az ünnepségen megjelent az olasz nagykövet, és Perlasca fia is. A József Attila Színházban Pálkás József oktatási miniszter nyitotta meg azt a vándorkiállítás, amely Raoul Wallenberg embermentő tevékenységéről szólt. A miniszter felolvasta Kofi Annan ENSZ-főtitkár üzenetét, majd Tordai Péter Mazsihisz elnök, Staffan Carlsson svéd, és Günter Birbaum osztrák nagykövet szólt az egybegyűltekhez. Az Uránia moziban néhány napig vetítették Varga Ágota „Fekete lista – Cigány munkaszolgálatosok 1944-ben” című dokumentumfilmjét. Az emléknap záróeseményeként bemutatták a Giorgio Perlasca életéről készült „Egy igaz ember története” című filmet, a rendezvényen Giorgio Pressburger olasz nagykövet mondott ünnepi beszédet. Az olasz-magyar film Enrico Deaglio „A jött egyszerűsége” című könyve alapján készült. Az eseménysorozat 2002. április 18-án a Kossuth Klubban zárult „A szolidaritásra nevelés lehetőségei az oktatásban” címmel rendezett konferenciával.

április 17.

Izraelben az ország nemzeti ünnepén adták át Efrajim Kishon 77 éves magyar származású írónak az „Izrael díjat”, a legmagasabb izraeli állami kitüntetést.

április 18.

Radák Eszter festőművész kiállítása nyílt meg a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

április 20.

„A rasszizmus és diszkrimináció pedagógiai kihívásai” címmel rendezett konferenciát a Magyar Auschwitz Alapítvány és a Magyar Történelmi Társulat Tanári Tagozata.

április 26.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság elsőfokú ítéletében eljárásjogi okra hivatkozva elutasította Székely Gábor magánkeresetét, amelyben annak megállapítását kérte, hogy ifj. Hegedűs Lóránd

parlamentari képviselő MIÉP-alelnök őt, mint zsidó személyt a XIV. kerületi „Ébresztő!” című lapban tavaly szeptemberben megsértette. Az indoklás szerint a hatályos magyar joggyakorlatban mindenki konkrétan csak saját személyéhez fűződő jogok védelmében fordulhat bírósághoz, közösségi tagság miatti sérelem következtében nem. A bíróság azonban nem vitatta, hogy ezen a területen szükség van jogi szabályozásra. Székely fellebbezett. Még folyamatban volt az ügyészség által indított eljárás ifj. Hegedűs ellen - közösség elleni izgatás címén. A nyomozás 2002. június 6-án vádemelési javaslattal fejeződött be. Ennek értelmében közösség elleni izgatás vádjával állítják bíróság elé ifj. Hegedűs Lórándot és M. Györgyöt, az „Ébresztő!” című kerületi lap főszerkesztőjét.

április 27.

Az Oneg Sabbath Klubban Karsai László történész tartott előadást „A holocaust-tagadókról”. Az előadás szerkesztett változatát az ÉS 2002. július 5-i száma közölte 14. oldalán.

Áprilisban a Budapesti Klezmer Band a Győri Balettel közösen turnézott az Egyesült Államokban, és nagy sikerrel, kilencszer adták elő a Jávorai Ferenc által komponált „Purim” című táncjátékot.

A Salgótarjáni úti zsidótemetőben emlékeztek Weiss Manfréd születésének 145. évfordulójára. A Csepeli önkormányzat, és a Csepel Helytörténeti és Városszépítő Egyesület által rendezett ünnepségen Nagy S. Szabó Ferenc ismertette Weiss Manfréd és családja életútját. A család nevében megjelent Chorin Daisy, a báró unokája, Lazarovits Ernő a Mazsichist képviselője.

Salgótarjában a városi közgyűlés helyi védettség alá helyezte a zsidó temetőt a területén lévő épületeket is. A védettség kimondásával a hitközség számára kötelezővé vált a jelenlegi állapot megőrzése.

A németországi „Emlékezés és jövő” ökonomikus alapítvánnyal együttműködésben a Mazsichist és az Or-zse 28 tagú német iskoláscsoportot fogadott. Megmutatták a „zsidó Budapestet”, Dunaföldvár, Paks, Esztergom és Gönyű zsidó emlékeit. A fiatalok találkozhattak a holocaustot túlélő Barta Ágnessel, Erdélyi Lajossal és Gyulai Katóval.

A Szombat 2002/áprilisi számában Novák Attila „Négy év – halkuló remények” és Gadó János „Negatív egyenleg” című írásukban értékelték a Fidesz-kormány négy évét (3-6. p.). Yehuda Lahav „Kis zsidó demográfia”-t közölt a világ zsidóságáról (8-9. p.). Gadó János az izraeli kormány Budapesti tartózkodó független arab és palesztin szakértőjével, Salom Hararival készített interjút „Az iszlámista ideológia semmilyen kompromisszumra nem hajlandó” címmel (10. p.). A lapban olvasható, hogy az Európai Zsidó Kulturális Szövetség pályázatán támogatást nyert el a Szombat és a Múlt és Jövő folyóirat, valamint Egyed László és Für Emil képzőművészek. (12. p.). Stanislaw Krajewski „Zsidók, kommunizmus, zsidó kommunisták” című tanulmányát a lap 2002/áprilisi és májusi száma közölte két részben, Ábrahám Zoltán fordításában. Simon Markish „Az orosz irodalom a második világháború és a peresztrojka között” című tanulmányát Ábrahám Zoltán fordította (18-22 p.).

május hónap

május 1.

Az Új Élet 2002. május elsején megjelent számában Borsányi Schmidt Ferenc írása olvasható a Rabbiképző általa vezetett könyvtáráról „Egy híres könyvtár – fél évszázad tükrében” címmel (3. p.) „Homályfoltok a tükrön” címmel Schweitzer József nyugalmazott főrabbi pontosította a cikkben foglaltakat az Új Élet 2002. június 1-jei számában (5. p.).

május 2.

A Bzsh rendes közgyűlésén megvitatták és elfogadták az ügyvezető igazgató beszámolóját a 2001-es évről, valamint a 2002. költségvetést. Zoltai Gusztáv beszámolójában ismertette a zsinagógáknak nyújtott támogatást. A Dohány utcai templom 16 millió forintot kapott, jelentős felújítási munkálatok folytak a Frankel Leó utcai, az Újpesti, a Bethlen téri, a Nagyfuváros utcai és a Hegedűs Gyula utcai zsinagógákban is. A szociális osztály 650 ingyen ebédet, gyógyszer-támogatást, segélyeket nyújtott, napközi otthonokat működtet. A Chevra adatai szerint 459 temetés volt 2001-ben. Olti Ferenc a gazdálkodással kapcsolatos problémákat vetette fel, szinte mindenki függőségi viszonyban van a hitközségtől, ami veszélyezteti a gazdálkodás átláthatóságát. Szeszler György, Hajabács Júlia, Keszler László és Tordai Péter visszautasították Olti „bizalmatlanság ízű” hozzászólását, de a zárszámadást a közgyűlés csak 4 ellenszavazattal fogadta el. Az ügyvel kapcsolatban a Szombat 2003/2. számában „Síp utcai csaták II.” című összeállítást közölt (6-9. p.) Ebben a szerkesztőség körkérdezt intézett a zsidó szervezetek vezetőihez a hitközségi választások előestéjén. Az összeállítás Olti Ferenc és Zoltai Gusztáv véleményét közli.

2. Engel Teván István grafikus emlékkiállítás nyílt meg a Bálint Zsidó Közösségi Házban.

május 2-6.

A B,nai B,rith Első Budapesti Közössége több európai páholy - köztük a londoni, a kassai, a pozsonyi és a zágrábi - vezetőjét és tagjait látta vendégül. A vendégeket Hajósné Vértes Antónia, a budapesti páholy nemrég megválasztott elnöke fogadta, a korábbi elnök, Korányi László pedig filmvetítéssel egybekötött előadással ismertette a páholy tevékenységét. A látogatók a három nap alatt megismerkedtek a magyarországi zsidóság életével és intézményeivel /Dohány utcai templom, Zsidó Múzeum, Hanna Étterem, Síp utcai Mazsihisz székház, Szociális Segély Alapítvány, Füst Milán Szellemi Páholy/. A résztvevők egyetértettek abban, hogy az európai zsidó közösségeknek össze kell tartaniuk, és támogatniuk kell Izrael Államot. Az egyik vacsorán megjelent és beszédet mondott Judit Várnai izraeli nagykövet, és Lusztig József is, a cfáti magyarul beszélő zsidók múzeumának igazgatója.

május 3.

1. A Svájc második világháborús szerepét vizsgáló, Jean-Francois Bergier nevét viselő bizottság csaknem ötévi kutatás után közzétette 600 oldalas jelentését. Minden kétséget kizáró bizonyítékok alapján megállapítja, hogy Svájc minden lehetséges és fontos területen támogatást nyújtott a náci Németországnak. A bizottság 1996. december 19-én kapott megbízást a berni kormánytól a vizsgálat elvégzésére, miután az alvó számlák ügyében számos bírálóat érte az országot a világ zsidó szervezetei részéről. Azóta pénzügyi jóvátétel címén 1,25 milliárd dollárt fizetett ki az ország. a meghökkentő ismeretekkel lepte meg a világot.

2. Az Or-zse Dísztermében az istentisztelet után Kármán György tartott előadást a kidduson „A templomi ének összekapcsoló ereje” címmel.

május 5.

1. Jom Háácmáut – Izrael 54. születésnapja alkalmából a Magyar-Izraeli Baráti Társaság a Vigadóban tartott ünnepséget. Az ünnepi beszédet Várnai Shorer Judit izraeli nagykövet és Kovács Árpád, az Állami Számvevőszék elnöke mondott, közreműködött Tóth Emil főkántor. Több zsidó szervezet a Szent István parkba szervezett közös fesztivált. Ezen a Pannónia Klezmer Band, Gerendás Péter, Somló Tamás, Zaltnay Sarolta és Kishonti Ildikó lépett fel. Az ünnepi beszédet itt is Judit Várnai Shorer nagykövet mondott. Felszólalt Engländer Tibor, a Macisz elnöke, valamint Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója. Az évforduló tiszteletére a Magyar - Izraeli Baráti Társaság Max Nordau képével díszített emléklapot adott ki, amelyet a posta alkalmi bélyegzéssel látott el.

2. A Mazsihisz közgyűlésén megvitatták a 2001. évi gazdálkodást, és megszavazták a 2002-es költségvetést. Itt is megismétlődött az a vita, amelyet Olti Ferenc kezdeményezett a gazdálkodás

átláthatatlansága miatt. Feldmájer Péter is korszerűtlennek nevezte a pénzgazdálkodást, Fehérvári András külső ellenőrzést javasolt. Továbbra is vitatott a járadékok elosztása a vidéki és a fővárosi hitközségek között. Végül a beszámolót a közgyűlés egy ellenszavazattal fogadta el. A szegedi hitközség kérésére a közgyűlés Markovits Zsolt rabbit főrabbiá nevezte ki.

május 5-8.

Brüsszelben tartották az Európai Rabbik 23. konferenciáját, melynek fő témája a zsidó családi élet volt. A konferencián Magyarországot Oberlander Baruch képviselte.

május 7.

„A zsidó nő” című kiállítást Várnai Shorer Judit izraeli és Nancy Goodman Brinker amerikai nagykövet nyitotta meg a Budapesti Zsidó Múzeumban. A kiállítás anyagát Toronyi Zsuzsanna gyűjtötte össze.

május 8.

1. A Keresztény – Zsidó Társaság szervezésében Várnai Shorer Judit nagykövet tartott előadást a Deák téri Evangélikus templom nagytermében „Izrael ma” címmel.

2. A Muszoe közgyűlésén elfogadták a 2001. évi zárszámadást, amelyet Gonda Istvánné ügyvezető igazgató terjesztette elő, és megszavazták a 2002-es költségvetési is. A közgyűlésen új vezetőséget választottak: elnök: Örley Pál, az elnökség tagjai: Adler László, Lazarovits Ernő, Lebovits Imre, Lónyai Sándor és Mogyorós László. Az új vezetőség fő feladatának a szociális ellátáson kívül a Holocaust Emlékmúzeum létrejöttének támogatását jelölte meg. Az ülésen a Bzsh és a Mazsihisz vezetőin kívül megjelent Szenes Iván, a NÜB elnöke, Várnai Judit izraeli nagykövet, Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi. Székely Judit, a Claims Conference, Vági György főtítkárr pedig a Mazsok tevékenységéről tartott tájékoztatót.

május 9.

1. A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete a IX. Nemzetközi Filmfesztiválon az Ulpius-ház kiadónak adta át az évi kiadója kitüntetését. A kiadó 30 éves igazgatója, Kepets András főleg zsidó tárgyú irodalom kiadására vállalkozott az eddigi három és fél év alatt.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban mutatták be Groó Diána „Córesz” című dokumentumfilmjét, amelyet 2002. május 22-én a Szim Salom Klubban is levetítettek az rendező jelenlétében.

május 10.

Szabó István „Szembesítés” című, Furtwängler és a nácik kapcsolatát elemző filmjéről írt személyes hangon Sipos András az ÉS 2002. május 10-i számában (13. p.). Ugyanebben a számban jelent meg Petőcz György interjúja „Végre büszkék lehetünk” címmel a közelmúltban elszaporodott franciaországi zsidóellenes provokációkról, és Le Pen előretöréséről, majd választási bukásáról. Beszélgető partnerei Esther Benbassa és Jean-Christoph Attias voltak.(7. p.). A házaspár néhány napig a Collegium Budapest vendége volt, s a Francia Intézetben is tartottak előadást „A zsidóság jövője” címmel. A szerzőpáros Párizsban azonos címmel megjelent könyve később magyarul is megjelent.

2. Az Or-Zse Dísztermében az istentisztelet után Heller Ágnes tartott előadást a kidduson „Korok korlátai feletti kultúrártékek a zsidóságban egy mai filozófus szemével” címmel.

május 12.

1. A Bálint Zsidó Közösségi Házban a Ferenczi Egyesület bemutatta Sipos András „Lőrinc” című filmjét, amely egy hatéves kislány pszichoterápiáját követte nyomon. A terapeuta Virágh Teréz volt.

2. Temesváron 85. születésnapja és rabbivá avatásának 62. évfordulóját ünnepelte Neumann Ernő főrabbi. Az ünnepségen a romániai zsidó hitközségek vezetőin kívül a Mazsihisz is képviseltette magát. Köszöntőt mondott Schőner Alfréd rektor és Weisz Péter, a Debreceni Hitközség elnöke is.

május 13.

A Hunyadi téri körzet Generációk Klubjának vendége volt Karvaliszky Éva izraeli előadóművész, aki barátaival, és Lisznyai Mária zongorakíséretével adott műsort a Jom Haacmaut alkalmából.

május 17-20.

Bécsben a Zsidó Fiatalok Európai Egyesülete (European Union of Jewish Students) történelem és identitás szemináriumot tartott a Herman-Cohen Akadémiával közösen. A szemináriumon az UJS is képviseltette magát.

május 20.

A Bálint Zsidó Közösségi Ház vendége volt Erős Ferenc szociálpszichológus, akivel a tavaly megjelent „Az identitás labirintusai” című könyvéről beszélgettek a résztvevők.

május 21.

A Zeneakadémia Nagytermében közös lemezbemutató koncertet adott a Liszt Ferenc Kamarazenekar és a Budapester Klezmer Band. Itt mutatkozott be a nagyközönségnek a Budapester Klezmer Band új hegedűművésze, Fenyő Katalin.

május 22.

Megalakult a Magyar Hebraisztikai Társaság, amely ószövetségi bibliakutatással, valamint a postbiblikus héber nyelvű irodalommal és történelemmel foglalkozik. A társaság elnöke Schweitzer József professzor, alelnöke Rózsa Huba professzor, titkára Zsengellér József. A társaság 2002. május 27-én tartotta első tudományos ülését. Ezen Komoróczy Géza tartott előadást „Ezékiel profétáról és a profétai hagyományokról”, Schweitzer József pedig egyes bibliai és talmudi fogalmakat elemzett.

május 23.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban a soros kortárs irodalmi felolvasóesten Karafiáth Orsolya, Lackfi János és Péterfi András költők „ültek a cicaszékben”.

május 23-31.

Az Örökmozgóban újra megrendezték a már hagyományosnak számító izraeli filmhetet. A programban levetítették a Kései házasság (R: Dover Kosashvili); Kadosh (R: Amos Gitai); Yana barátai (R: Arik Kaplun); Afula expressz (R: Julie Schles); Őrült szerelem a Nana utcában (R: Sabi Gabi); és a Vulcan junction (R: Riklis Eran) című filmeket.

május 24.

Debrecenben negyedszer rendezték meg a határon túli hitközségek találkozóját. Weisz Péter Mazsihisz alelnök ebből az alkalomból elmondott beszéde olvasható a Budai Sófár 2002. augusztusi, szeptemberi és októberi számában „A világörökség zsidó értékei” címmel (6-7. p.). A „Tolerancia-díj” kitüntetettjei voltak Glatz Ferenc, az MTA közelmúltban leköszönt elnöke, Bereczki Lajos, vezető baptista lelkész, Bölcskei Gusztáv református püspök, Muzsnay Árpád, az Erdélyi Magyar Közművelődési egyesület alalnöke. Életmű-díjban részesült Neumann Ernő temesvári főrabbi, Yisaja Grósz USA-ban élő rabbi, aki a debreceni kóser konyhát újból létrehozta, tovább megírta a hitközség történetét. Schönér Alfréd főrabbi és Sorin Iulian, a Romániai Zsidó hitközségek Szövetségének főtitkára ugyancsak Életmű-díjat kapott. Az „Európai Zsidóságért” kitüntetésben részesült Halbrohr Tamás, a Szabadkai Zsidó hitközség elnöke, Koppelman T. Félix, a Nagyváradi Zsidó Hitközség elnöke, valamint Lang Tamás, az Érsekújvári zsidó hitközség elnöke. A találkozón a kitüntetettek kívül az Izraelből érkezett Smiel Glick professzor is előadást tartott, „Babilon és Jeruzsálem – múlt, jelen és jövő” címmel. Az Or-Zse oktatói közül Kármán György, Gábor György, Borsányi-Schmidt Ferenc, Staller Tamás, Ungárné Komoly Judit és Halmos Sándor, a debreceniek közül Gergely Judit professzor, és Weisz Péter tartott előadást. Felszólalt Drucker Tibor könyvkiadó

igazgató is, a Mazsihisz részéről Zoltai Gusztáv, Olti Ferenc, Sommer László és Orbán Ferenc tartott előadást. Deutsch Gábor főrabbi, Fekete László főkántor látták el a vallási teendőket.

2. Az ORI Dísztermében az istentisztelet után Ungár Richárd, a Mazsihisz jogtanácsosa mutatta be legújabb, „Dob utcai mesék” címmel megjelent könyvét.

május 26.

Szigligeten 66 évesen meghalt Orbán Ottó költő. 2002. október elsején a Műcsarnokban emlékeztek rá a „Parnasszus” című folyóirat őszi számának bemutatóján. A Kossuth díjas íróról, költőről való beszélgetés résztvevője volt Jancsó Miklós filmrendező, Kézdy György színművész, Komoróczy Géza professzor és Lengyel Balázs író, szerkesztő. A Szombat 2002/októberi száma Gartner Éva 1998-ban készült rádiós interjút közölte „Orfeusz az árvaházban” címmel (26-28. p.). Petőcz András pedig „Orbán Ottó távozonak” című versével búcsúzott tőle (28. p.).

május 26-28.

A Hosana Jánoshalmi Zsidók egyesülete /1131. Bp. József Attila tér 7/C. 1. em. 1./ önköltséges zarándokutatót szervezett Auschwitzba.

május 28.

A Makóról elszármazottak világtalálkozóján avatták fel a felújított Eötvös utcai zsinagógát. Az ünnepségen több százan vettek részt a világ minden tájáról. Az ünnepséget Medgyessy Péter miniszterelnök nevében Vastagh Pál országgyűlési képviselő nyitotta meg, majd Buzási Péter polgármester következett. Az Izraelben működő Makói Zsidók Egyesülete nevében Márgálit Dávid elnök és Menachem Lemberger főrabbi mondott beszédet. Zoltai Gusztáv, a Mazsihisz ügyvezető igazgatója is szólt az ünneplőkhöz, akik délután meglátogatták a Jángori úti zsidótemetőt is.

május 31.

A Magyar Akkreditációs Bizottság 2002/5/II. számú határozata alapján az Or-zse jogosultságot szerzett a hittudomány területén doktori képzésre és doktori fokozat odaítélésre, valamint külföldön szerzett tudományos fokozatot honosítására is. Az ősszel megalakult doktori tanács titkára Gábor György lett. A doktori iskolán 2003. februárjában tervezték az oktatás kezdetét, a jelentkezési határidő 2002. november 10. volt.

Engländer Tibor Macisz elnököt 70. születésnapja alkalmából „Szólj Izrael fiaihoz...” című kötetet köszöntötték. A Macisz által kiadott kötetet Farkas Éva szerkesztette, Birnbaum Ervin rabbi bevezető tanulmányban köszöntötte a szervezet elnökét. A tisztelgő kötetben többek között Mezei András, Eli Necer versei, Rami Kornblum, Eliezer Gilád, Angyal S. Tibor, Dan Dalmat, Tuvija Ruviv, Balázs Gábor, Bódog Gyula, Erős Ferenc, Gadó János, Novák Attila, Toronyi Zsuzsa, Tatár György írásai szerepeltek. A Bethlen téri templomban is köszöntötték a Macisz elnökét, Deutsch Róbert és Polnauer Sándor németországi főrabbi köszöntője, Kálmán Tamás főkántor zsoltár éneke után a tokaji születésű ünnepelt a közösség megtartó erejéről beszélt. Az Or-Zse tanárai és munkatársai 2002 decemberében köszöntötték a Macisz elnökét.

Májusban felnőttoktatási kurzust indítottak a VI. Dessewffy u. 23. templomban „A zsidó életélmény – vallási gyökereink” címmel. Az előadók az Or-Zse tanárai voltak.

Május második felében mutatták be a Mazsihisz Dísztermében Meir Wagner „Igaz emberek Svájcban” című, angol nyelven kiadott könyvét. A bemutatón megjelent a szerző, a hitközség vezetői, Judit Várnai izraeli nagykövet, Rudolf Weiersmüller svájci nagykövet, Karl-Josef Rauber pápai nuncius, valamint Carl Lutz lánya, Agnes Hirschi. Előadást tartott Paul Eisenberg osztrák főrabbi és Philippe Gaillars, a Nemzetközi Vöröskereszt vezetője is.

Salkaházi Sára és Bernovits Vilma emléktábláját avatták fel a Közgazdaságtudományi Egyetem előtti rakparton. A táblát a Ferencvárosi önkormányzat, a Szociális Testvérek Társasága és a Salkaházi Sára Alapítvány készítette a nyilasok által megölt nővérek emlékére, avató beszédet Szolnoki Andrea főpolgármester-helyettes mondott.

Május elején avatták újra a szentendrei zsidó temetőt. A rekonstrukciós munkákat Kertész Péter publicista kezdeményezésére a Mazsihisz és a városi önkormányzat, valamint magánszemélyek anyagi támogatásával végezték el. Jávor Piroska szentendrei festőművész tervei alapján Kovács Endre Kovácsmester díszes kapuval látta el a temetőt. Az avató ünnepségen beszédet mondott Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, a szertartáson közreműködött Tímár Károly főkántor. A szentendrei önkormányzatot Miakich Gábor polgármester és a képviselőtestület több tagja képviselte. Az avatáson megjelent Fónagy János miniszter és Josef Lustig, a cfáti Magyarajkú Zsidók Emlékmúzeumának igazgatója, és az emlékmúzeum baráti körének tagjai.

A Nemzetközi Bibliaverseny magyarországi döntőjén a Lauder Javne öt diákja és az Amerikai Alapítványi Iskola öt diákja mérte össze tudását. Az első négy helyen Lauder növendékek végeztek, felkészítő tanáruk Oláh János volt. Az első helyezett Fehér Dávid, a második Gémesi Róbert, a harmadik Selmeczi Dániel, a negyedik Gémesi Eszter lett. Az ötödik Tóth Noémi, az Amerikai Iskola hallgatója volt.

A Budapesti Zsidó Múzeum az „Az év múzeuma 2001” pályázaton az ICOM Magyar Nemzeti Bizottsága különdíját nyerte el nemzetközi kapcsolataival és népszerű kiállításával.

A Budapesti Izraelita Hitközség Fiúárvaháza egykori növendékeinek május végén tartott világtalálkozója 40-en jöttek el. Az árvaház egykori Munkácsy utcai épületén kívül a vendégek meglátogatták a zsidóság intézményeit, majd Szentendre, Visegrád és Esztergom zsidó emlékeit a Bzsh szervezésében.

A Hunyadi téri Generációk Klubja vendégül látta a Révkomáromi Zsidó Hitközség idelátogatott tagjait. A hitközség és intézményeinek történetét Domán István, a körzet főrabbija ismertette, a találkozón megjelentek a Bzsh vezetői is. Lisznyai Mária zongorán kísérte Derzsi Katalint és Szilágyi Gábor kántort.

Keszthelyen a Keresztény - Zsidó Teológiai Napon Czoma István kastély-igazgató, Domán István főrabbi, Szécsi József, a Keresztény - Zsidó Társaság főtitkára, és Goldschmied István, a keszthelyi hitközség elnöke tartott előadásokat.

Május végén a Szegedi Hitközség Dísztermében tartotta újjáalakulásának tizedik évfordulóját a Szegedi Rotary Klub. Benyik György, a klub elnöke adományt ajánlott fel a zsinagóga rekonstrukciójának folytatására. Az „Alapítvány a Szegedi Zsinagógáért” ugyanezzel a céllal minden hónapban jótékonysági hangversenyt rendezett. Az ünnepségen Lednitzky András hitközségi elnök emlékezett meg a közösség hajdan volt rotaristáiról, Markovits Zsolt főrabbi a hitközség történetéről beszélt, majd mindkét közösség tagja, Nárai György kórházi főigazgató köszönte meg a várostól kapott Pro Urbe kitüntetést. A hangversenyen Onczay Csaba Kossuth-díjas orgonaművész, Onczay Zoltán cselló-, és Homor Zsuzsa zongoraművész lépett fel.

A Szombat 2002/5 számában „Esztertáska” melléklet készült (8-11. p.). Gadó János: „Holocaust Múzeum: átadás 2004. április 16-án?” című írásában összefoglalta a múzeum létesítése körüli huzavonát (3-5. p.).

június hónap

június 3.

Egykori lakóháza, a Király u. 76. számú ház falán avatták fel Kabos Gyula (1887-1941) emléktábláját. A Terézvárosi Önkormányzat nevében Schiffer János főpolgármester-helyettes, a szakma nevében Gálvölgyi János színész és Bános Tibor színháztörténész méltatta Kabos művészetét. A Kabos Emlékbizottság nevében Székhelyi József színművész méltatta a nagy komikust.

június 6.

A Mazsike Művészetet Kedvelők Klubja a MEO Kortárs Művészeti Gyűjteménnyel ismerkedett Lóska Szilárd művészettörténész kalauzolásával.

június 9.

Dombóváron a holocaust áldozataira emlékeztek a Deák Ferenc utcai emlékműnél.

június 10.

A Francia Intézetben francia Holocaust Emlékalapítvány elnöke, Simon Weil tartott előadást a „Gondolatok az emlékezetéről” címmel.

június 15.

Az Új Élet 2002. június 15-én megjelent számában tette közzé a Karen Heyosod Magyarországi tagozata „Szolidaritási felhívását” a terrorista robbantások miatt huszadik hónapja rémuralomban élő izraeli lakossággal(1. p.). Ugyanebben a számban jelentette meg a Holocaust Auschwitz Alapítvány azt a felhívást, amelyben a majdani múzeum számára dokumentumokat, emléktárgyakat keres. Orbán Ferenc pedig „A magyarországi zsidó szervezetek bemutatása” című cikkében (4. p.) összefoglalta a működő szervezetek történetét, valamint a fontosabb praktikus ismereteket (Cím, vezetők, telefon stb.).

június 15-16.

A Mazsike az Európai Zsidó Kultúra Napján tartotta meg a Magyar Zsidó Kultúra Napját is. A rendezvény a Vörösmarty téren térzenével kezdődött, melyet a Klezmer R,s együttes szolgáltatott. Este a Garay utcai Klubban Dész László és zenész barátai, Kaltenecker Zsolt és Dész András zenéltek, Szántó T. Gábor legújabb regényéből, a „Keleti pályaudvar, végállomás” címűből olvasott fel. Második nap délelőtt a Szent István parkban játszóházat, gyermek programokat és kézműves foglalkozásokat szerveztek. Este a budai Trombitás étterem kertjében „Mondja kedves Hacsek” címmel a régi pesti kabarét idézte fel Heller Tamás, Beregi Péter, Nádas György és Kovács Erzszi (II. Retek u. 12.).

június 16.,

Tatán a József Attila Kollégium kápolnájában adta elő Kárpáti Péter „A negyedik kapu” című drámáját a Jászai Mari Színház.

június 20.

1. A Mazsike Művészetet Kedvelők Köre Fehér László Kossuth-díjas festőművész magángyűjteményével ismerkedett a Bálint Zsidó Közösségi Házban. A Balázs Béla Stúdió kortárs művészek magángyűjteményeit vette videóra JAVA sorozat címmel. Ennek első darabjaként a Fehér-gyűjteményről készült felvételt vetítették le Kodolányi Sebestyén producer hozzájárulásával.
2. Az ÉS 2002. június 20-án megjelent számában Karsai László „Feljelentők és feljelentettek 1944-ben Magyarországon” című tanulmánya olvasható (14. p.).
3. A Hunyadi téri Generációk Klubja megtekintette a Róth Miksa emlékházat.(VII. Nefelejcs utca 26.).

június 21.

1. A Kozma utcai temetőben temették el a 63 éves korában elhunyt Fehér György filmrendezőt.
2. Szarvason június 30-tól augusztus 23-ig működött a Lauder-Joint Nemzetközi Ifjúsági Tábor, melynek fő témája "A menóra nyomában" volt.
3. A Dohány utcai zsinagóga körzet is felújította a kiddus hagyományát. A Goldmark Teremben Heisler László elnök és Tímár Károly főkantor köszöntője után Kende Péter professzor tartott előadást „A köztársaság törekeny rendje” címmel. A moderátor Benedek István Gábor volt.

június 14.

Az UJS éves rendes közgyűlésén az év hátralévő részére Zóber Tamás és Balla Zsófia lemondtak vezetőségi tagságukról külföldi tartózkodásuk miatt. Utódaik a Maimonides kör vezetője Halász György, és Jung Tamás lettek. Az UJS megválasztott tisztségviselői: Alföldy Kata elnök, Halász György alelnök, Nádor György, Jung Tamás, Szigeti Zsuzsanna.

június 30.

1. Tolnán holocaust emlékművet avattak. Beszédet mondott Szulák Mihály polgármester és Kardos Péter főrabbi, Tímár Károly főkantor énekelt, Gordon Zsuzsa színművésznő mondott verset. A falu Helytörténeti Múzeumában Várnai Judit izraeli nagykövet nyitotta meg az tolnai zsidóság történetéről készült fotókiállítást.
2. A Kisalföldön lévő Beled községben a felújított zsidótemető újjászentelésével együtt emlékeztek a mártírokra.

A hónap közepén tartotta esküvőjét Verő Tamás rabbi és Bán Linda a Lauder Javne iskola udvarán felállított chupe alatt. A szertartást Deutsch Róbert főrabbi és Tóth Emil főkantor vezette. Ünnepi beszédet Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi mondott, a hét áldást Baruch Oberlander rabbi, Daton Kotel horvát rabbi, Phil Specter svéd főrabbi, Solom Duchmann New York-i rabbi, valamint Lówy Tamás, Deutsch Róbert főrabbi, és Radnóti Zoltán rabbi mondták el. A több száz vendég között voltak a Mazsihiz vezetői és Varnai Judit izraeli nagykövet is. A Verő házaspár a Frankel Leó utcai közet vallási vezetőiként ősztől számos új, rendszeresen megtartott programot indítottak el. Például Talmud tórákat korosztályi csoportosításban, héber nyelvtanfolyamot, felkészítés bar/bat micvára, esküvőre, betérésre stb.

Az Or-Zse tanévzáró ünnepségén a tanári kar tagjain, a Mazsihiz vezetőin, a budapesti és vidéki templomkörzetek vallási vezetőin és előljáróin kívül megjelent és Izrael állam nagykövete, Platthy Iván kormány-főtanácsadó, Vermes Géza professzor, Kissné Papp Margit és Orbán Ferenc az Oktatási Minisztérium képviselője. Jelen volt a Szuchnut igazgatója, és Giora Sharon indianapolisi főkantor. A 2002. október 4-én 125 éves fennállását ünneplő intézmény tanévzáróján 54 végzett hallgató kapott diplomát, köztük első ízben a 10 fős zsidó művelődéstörténet szakos, illetve 24 liturgiátörténet szakos hallgató. Nem kapott meghívót a tanévzáróra Schweitzer József, korábbi rektor.

A debreceni hitközség megalakulásának 150. évfordulóján az indianapolisi főkantor, Sándor György adott hangversenyt, majd a Marosvásárhelyen élő Izsák Márta költő verseskötetét mutatták be. A Debreceni Nagytemplom kiállító termében Paul Glendell brit-zsidó fotóművész kiállítását közösen rendezte meg a debreceni és az érsekújvári zsidó hitközség, valamint a debreceni református egyházközség.

Szegeden a városi Művelődési Házban mutatták be Bécsi Zsidó Múzeum vándorkiállítását "A bécsi zsidóság holografikus közelítése" címmel. A kiállítás létrehozásában közreműködött a Szegedi Magyar–Izraeli Baráti Társaság is.

A „Kisvárdáról elszármazottak” első találkozóját a budapesti Vasvári utcai körzet kultúrtermében tartották meg. Ezután minden évben itt tervezik megtartani a találkozót.

Adományokból avattak emléktáblát Pécssett a hitközség székházának falán Ernster Géza és Dezső főkantor és operaénekes emlékére. Vargha Dezső levéltáros emlékbeszédét Sándor György indianapolisi főkantor éneke követte.

A „Kisebbségkutatás” című folyóiratban Glück Jenő tanulmánya jelent meg „Az aradi zsidóság átrendeződése” címmel (2002/2. sz. 480-486. p.).

A Szombat 2002/6 számában Tatár György tanulmánya jelent meg „Versengő világtörténelmek” címmel (6-10. p.). Szabó Istvánnal „Szembesítés” című filmjéről Halász Tamás beszélgetett (26-30. p.).

2002. július hónap

július 7.

Mint évek óta mindig, ebben az évben is a Dohány utcai zsinagóga mögötti Wallenberg parkban emlékezett az Emmanuel Alapítvány a holocaust 600 ezer magyar áldozatára. Jelen volt Israel Singer, a ZSVK elnöke, Nancy Goodman Brinker, az Egyesült Államok, és Judith Varnai Shorer izraeli nagykövet, Demszky Gábor főpolgármester, a kormány nevében Kiss Péter munkaügyi miniszter. Singer mint a ZSVK és a Claims Conference vezetője, magas rangú magyar állami tisztségviselővel, és a Mazsihisz vezetőivel is tárgyalt a kárpótlással összefüggő, még megoldatlan kérdésekről.

július 7-19.

Oberlander Baruch és Köves Slomo rabbik vezetésével kéthetes intenzív nyári egyetemet szervezett a Pesti Jesiva. A napi 10 órás tanuláshoz speciális jegyzetet adott ki a Chabad Lubavich. A JesiVakációt a XII. Tamási Áron u. 41-ben tartották. Az Egység 2002/szeptemberi száma több írással, nagy terjedelemben értékelte a JesiVakációt.

július 15.

1. A Hunyadi téri Generációk Klubja kirándulást szervezett a Miskolci hitközséghez, ahol Raguczky Gábor hitéleti vezető számolt be a miskolci zsidó életről. Az Új Élet 2002. július 15-i és augusztus 15-i számában Balázs Pál számolt be a Miskolcon hallottakról. A mintegy 200-400 főt kitevő zsidóságnak Miskolcon jelenleg nincs rabbija, ezért ritkák a vallási események (2. p.). 2002 őszére azonban a Mazsihisz a zsinagóga világítástechnikai berendezését és tetőszerkezetét felújította, így a Kol Nidré már ismét a templomban hangozhatott fel. Sokan látogattak el a templomba, köztük külföldiek is. A Pesti Jesiva növendékei rendszeresen ellátogattak az éledező hitközségbe, ahol konyha, fűtött mikve, szociális otthon és bőséges szálláshellyel rendelkezik a hitközség.

2. A Mazsihisz vezetőinek Horn Gyula, korábbi miniszterelnök 70. születésnapjára küldött üdvözlő távirata az Új Élet 2002. július 15-i számának 2. oldalán olvasható. Tordai Péter és Zoltai Gusztáv úgy fogalmazott, hogy „felekezetünk soha nem felejtje el: Ön volt az, aki miniszterelnökké választása után alig néhány héttel első hivatali dolgai között tartotta fontosnak, hogy a magyar nép nevében bocsánatot kérjen zsidó honfitársaitól a holocaustért.”

július 23-24.

Luxemburgban ünnepelte fennállásának 50. évfordulóját a Claims Conference. A szervezetet a Német Szövetségi Köztársaság hozta létre 1952. szeptember 10-én a holocaust németországi áldozatainak kárpótlására. A jubileumi tanácskozáson Tordai Péter Mazsihisz elnök és Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató vett részt. A szervezet elnöke, Israel Singer többször járt Budapesten, és az itt folytatott tárgyalásai hathatós segítséget jelentettek a magyarországi kárpótlások ügyének

előremozdításához. A Mazsihisz vezetői a tárgyaláson felvetették, hogy az 1600 magyarországi zsidótemető állagának megóvásához segítségre lenne szükség. Ígéretet kaptak a téma megvitatására. Israel Singer egyébként az amerikai kongresszusban átfogó beszámolót tartott a magyarországi zsidóság helyzetéről július eleji látogatása után, s tervek szerint vizsgáló bizottság érkezik Magyarországra a kárpótlás kérdésének megvizsgálására.

július 23.

Pennsylvániában, merion otthonában 73 éves korában meghalt Chaim Potok (1929-2002) rabbi, író.

július 26.

Az ÉS 2002. július 26-án megjelent számban Petőcz György ismertette azt a Jedwabne-jelentést, amelyet a lengyel kormány a vérengzés 60. évfordulóján, 2001-ben rendelt meg erre a feladatra alakult szakértői bizottságtól. A munkát koordináló bizottság a 61. évfordulón, július 11-én tette közzé. A 98 tanú kihallgatásával készült vizsgálat megállapította, hogy a jedwabnei zsidók a helyi lengyelek áldozatai, a tanúvallomásokot mellékletben közölte a jelentés (9. p.).

július 30.

1. A Neuer Zürcher Zeitung Kelet-Európa populista és idegengyűlölő szervezeteiről készített kommentárjában a Csurka István vezette MIÉP rádiójáról, a „Pannon Rádióról” azt írta, hogy Kelet-Európa leggonoszabb fóruma. A lap ismertette, hogy Magyarországon, az utcákon vásárolható Adolf Hitler Mein Kampf-ja, és más antiszemita irodalom. Ezek terjesztését Nyugat-Európában szigorúan büntetik.

2. A Nobel békedíjas Elie Wiesel tiszteletére múzeumot rendeztek be Máramarosszigeten álló szülőházában - adta tudtul a Népszabadság 2002. július 30-án megjelent száma..

3. Tolnán a városi önkormányzat, a Mazsihisz, a NKÖM és adományozók közösen létesítettek Holocaust emlékművét. A helyi önkormányzat által helyreállított zsidótemetőben, valamint a lebontott zsinagóga helyén felállított emléktáblánál Kardos Péter főrabbi mondott emlékbeszédet.

Tel-Avivban a Bét haTefuc Múzeumban mutatták be az angolul kiadott „In the Land of Hagar” című kötetet a magyarországi zsidóság történetéről, társadalmáról és kultúrájáról. A magyarországi zsidók történetét bemutató kötet képanyaga az 1972-ban a Goldmark Teremben rendezett kiállítás kibővített anyagára épült, a kötetben főleg magyarországi, vagy onnan elszármazott szerzők tanulmányai olvashatók. Az összeállítást Szalai Anna, a Jeruzsálemi Héber Egyetem munkatársa szerkesztette, a bevezetőt Elie Wiesel Nobel-díjas író készítette. A kötet izraeli bemutatóját levélben üdvözölte Medgyessy Péter miniszterelnök, az eseményen Magyarország részéről Schweitzer József és Haraszti György professzorok, valamint Toronyi Zsuzsanna, a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár munkatársa vett részt. A bemutatót Hóvári János nagykövet nyitotta meg, majd Csengeri Imre talmud tudós, Jozsef Weis, a Magyar Köztársaság tiszteletbeli Tel-Aviv-i konzulja, valamint Schweitzer József tartott előadást. A diaszpóra történetét bemutató sorozatában már jelentetett meg kötet a csehországi, a grúz és a szefárd zsidóság történetéről a múzeum.

A Salgótarjáni úti temetőben emlékművet avattak a budapesti gettó áldozatainak emlékére. Az emlékbeszédet Schweitzer József főrabbi és Stark Tamás történész mondta el. Az ünnepségen a Mazsihisz és a Bzsh vezetőin kívül megjelent Lomnici Zoltán, a Legfelső Bíróság elnöke, Szili Katalin, az országgyűlés elnöke, Hegedűs D. Géza Radnóti verset mondott.

A Claims Conference támogatásával új, idősök ellátását szolgáló szociális épületszárny alapkövét rakták le a Szeretetkórházban a hónap végén. A létesítmény költségeihez jelentősen hozzájárult az izraeli Weinberger-család is.

A deportálások emlékére gyászistentiszteletekkel emlékeztek meg Debrecenben (ahol a 150. éves fennállást ünneplő hitközségi rendezvényre mintegy 500-an látogattak el), Szegeden, Békéscsabán, Hódmezővásárhelyen, Baján, Galántán, Keszthelyen, Hévízen, Veszprémben, Kispesten, Szombathelyen, Karcagon, Kisújszálláson, Újpesten, Kecskeméten, Győrött, Sopronban, Salgótarjánban, Sárbogárdon, Kaposvárton, Bácsalmáson, Nagykanizsán, Pásztón, Mohácson, Jászberényben, Jánoshalmán, Devecseren, Gyöngyösön, Egerben, Szekszárdon, Miskolcon és a Frankel Leó utcai zsinagógában. A hitközségek képviselőin kívül mindenütt megjelentek a helyi önkormányzatok és más egyházak képviselői is.

Villányban emlékművet avattak az elhurcoltak emlékére a felújított zsidótemetőben. Az avatóbeszédet Markovits Zsolt szegedi főrabbi és Kerekes Béla főkántor végezték, Vargha Dezső pécsi levéltáros a hitközség veszteségeiről beszélt. A temető felújítását a Klein Ferenc és családja fogta össze.

A Theológiai Szemle 2002/3 számában Czövek Tamás tanulmánya jelent meg „Három karizmatikus vezető – Saul, Dávid, Salamon” címmel. Ugyanebben a számban Karasszon Dezső „Elég-e a hebraica veritas?” címmel írt tanulmányt.

A Valóság 2002/júliusi számában Schwara Dusenka tanulmánya jelent meg „A szefárd zsidóság történelmi múltjáról” címmel.

augusztus hónap

július 31-augusztus 6.

Az óbudai Hajógyári szigeten rendezett nyári fesztiválon Holocaust emléksátrat állított fel a Chabad Lubavics Egyesület. A sátor felállításához csatlakozott a Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Alapítvány is. A Szigeten évről-évre bővült a rendezvények köre. A látogatók száma is nőtt, és felmérések alapján az ellenséges érzelmű látogatók harmadánál érzékelhető pozitív változás. A látogatók közül 700-an töltötték ki a kérdőíveket, míg egy évvel korábban csak 226-an. A sátor látogatói között volt Medgyessy Péter miniszterelnök, Demszky Gábor főpolgármester, Görgey Gábor kultuszminiszter és Várnai Judit izraeli nagykövete is. A rendezők három tipikus zsidó család sorsát bemutató fotók segítségével érzékeltették a holocaust rémségét. A sátorban előadásokat és filmvetítéseket is tartottak. Külön rendezvényen emlékeztek meg a sátorban Raoul Wallenbergről, a „Jelképek, stigmák, ideológiák” című vitaest meghívott előadója Erős Ferenc szociálpszichológus és Huff Endre Béla filozófus voltak. A filmvetítéseken bemutatták a Shoah Alapítvány kelet-európai holocaustot bemutató dokumentumfilmjeiből a „Megtört csönd” című sorozatot. Az öt epizódból álló sorozat rendezője Szász János (A holocaust szeméi), a lengyel Andrej Wajda (Emlékszem), az argentin Luis Puenzu (Túlélő kevesek), az orosz Pavel Csuhráj (Gyerekek a szakadékban) és a cseh Vojtech Jasny (Pokol a földön) voltak.

augusztus 4.

1. Raoul Wallenberg 90. születésnapjáról Budapesten kívül is sok helyen emlékeztek meg. Többek között a svédországi Linköpingben is, ahonnan a család származik. Itt avatták fel a budapesti XIII. kerületben a Wallenberg és a Pozsonyi utca sarkán lévő Wallenberg-dombormű másolatát, Bottos Gerő alkotását. Az ünnepségen a magyarországi zsidóság képviselőjében beszédet mondott Schweitzer József főrabbi és Lazarovits Ernő, a Mazsihisz külügyi szóvivője. A Wallenberg család képviselőjében Nina Lagergren, Raoul húga mondott beszédet, őt Eva Joelssen polgármester és Björn Eriksson tartományi kormányzó követte. Az ünnepség előtt a város katedrálisában Martin Lind helyi evangélikus és Harmati Béla budapesti evangélikus püspök közös misét celebrált Raoul

Wallenberg tiszteletére. Stockholmban a parlament épületében 1998-ban állítottak először emlékművet Wallenbergnek. Ezt a magyar származású svéd művész, Lenke Rothman készítette.

2. Szécsényben az önkormányzat, a Mazsihisz és a Mazsök támogatásával helyrehozták és újraszentelték a zsidó temetőt. A faluban egyébként a holocaust óta nem élnek zsidó lakosok. Az avatáson jelen volt Frölich Róbert főrabbi és Hajszel Miklós polgármester.

3. Az Újlipótvárosi Klub Galériában a Wallenberg születésnapjának emlékére „A humánus napjának” nevezett egész napos rendezvényen Raoul Wallenbergre emlékeztek. Délelőtt Deli Bálint esztéta vezetésével „Voltál-e már bajban?” címmel rendeztek rajzversenyt. Délután KZ címmel performance-ot, este pedig „Jelképek, stigmák, ideológiák” címmel beszélgetést rendeztek. Ez utóbbi moderátora Szécsi Éva volt, a résztvevők: Donáth László evangélikus lelkész, Csepeli György szociálpszichológus, Huff Endre Béla filozófus voltak.

4. Az Új Lipótvárosban az egykori védett gettóban Szita Szabolcs történész és Deák Gábor vezettek Wallenberg emléktúrát.

augusztus 9.

Az ÉS 2002. augusztus 9-én megjelent számában jelent meg Chaim Potok egy 1986-ban elhangzott előadásának szövege Zsámboki András fordításában „Engedelmes kiválasztottak, konok elvegyülők” címmel (8-9. p.).

augusztus 10.

A Fővárosi Bíróságnál új bíró vette át ifj. Hegedűs Lóránt, a MIÉP alelnökének közösség elleni izgatás címén a Legfőbb Ügyészségnél egy évvel korábban indított ügyét. Akkor ifj. Hegedűs a 12 ezer példányban megjelenő XVI. kerületi „Ébresztő!” című lap augusztusi számában a zsidóságra utalva kirekesztésre szólított fel. A „Pannon Rádió” 2001. szeptember 4-i „Zsinórmérték” című adásában ifj. Hegedűs felolvasta a cikket, így az országos nyilvánosságot kapott. A Fővárosi Bíróság közösség elleni izgatás miatt 2002. december 7-én első fokon másfél évi, három év próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte a MIÉP alelnökét.

augusztus 20.

A Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztje kitüntetését kapott Feldmájer Péter, a Mazsike elnöke a kárpótlási folyamat törvényes és alkotmányos lezárása, továbbá a zsidóság és az állam kapcsolatának rendezése érdekében végzett tevékenysége elismeréseként. Keleti Éva több évtizedes fotóművészi tevékenysége elismerésül a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje, Szilárd Klára festőművész Magyar Köztársasági Érdemkereszt, Karády Viktor szociológus-akadémikus a Magyar köztársasági Érdemrend Középkeresztje a csillaggal (Polgári tagozat) elismerésben részesült. A Parlamentben Mádl Ferenc köztársasági elnök adta át a kitüntetéseket. Orbán Ferenc, az Oktatási Minisztérium egyházi oktatási ügyek titkárságának vezető főtanácsosa miniszteri kitüntetésben részesült.

augusztus 24-szeptember 1.

A Zsikk ötödik alkalommal rendezte meg a Budapesti Zsidófesztivált. A rendezvény mottója ebben az évben „Nemzedékről nemzedékre” volt. A rendezvény sajtófőnöke Albert Györgyi volt. A hivatalos megnyitót augusztus 24-én este a Holocaust Emlékfánál tartották, beszédet mondott Zoltai Gusztáv Mazsihisz ügyvezető igazgató, valamint Várnai Shorer Judit izraeli nagykövet. A megnyitón bemutatták az „Ezüst levelek” című balettet a magyar Ladányi Andrea és Horváth Csaba balett művészek, valamint az izraeli Yuval Pick, és a finn Jorma Uotinen előadásában. Egyik esemény megnyitóján Görgey Gábor kulturális miniszter is beszédet mondott, amelyben a tárca vezetőjeként bocsánatot kért a magyarországi zsidóktól az őket itt valaha ért sérelmekért és atrocitásokért. Köszöntötte a fesztivált Glatz Ferenc, az MTA korábbi főtitkára is. A fesztivál ideje alatt a MENSCH Nemzetközi Közhasznú Alapítvány jótékonyági rendezvényének vendége volt a Gundel étterem különtermében Peter Zvi Malkin, aki 1960. május 11-én a Moszad ügynökeként Argentínában elfogta Adolf Eichmant. Malkin a 2001. szeptember 11. utáni terrortal

foglalkozik szakértőként, itt tartózkodása alatt több napilap is készített vele interjút (Magyar Hírlap, 2002. augusztus 31., Ahogy tetszik melléklet, Népszabadság 2002. augusztus 31. Hétvége melléklet.). A Dohány utcai zsinagógában szeptember 1-én nemzetközi klezmer fesztivált tartottak. Fellépett a Di Goyim Hollandiából, a lengyel Sejny Színház Klezmer Zenekara, a Pannónia Klezmer Band, valamint Fellegi Balázs és vendégei. A Művész moziban izraeli filmhetet tartottak, a Hunnia Moziban pedig „Zsidó Filmek Európából” címmel rendeztek vetítéseket. Ez utóbbi sorozatban levetítették például Andrej Wajda „Sámson” és Szabó István „Apa” című alkotását. Az izraeli filmhét műsorán bemutatták a Hanna Krall írása alapján készült „Messzebb az ablaktól” (rendező: Jan Jakub Kolsi) című legyél, az „Életvonat” (r: Radu Mihailescu) című román, az „Üzenet a korzón” (r: Kadar-Klos) című cseh filmet. „Az izraeli” játékfilmek közül a 2001-ben forgatott „Az idő szorításában” című alkotást (r: Ayelet Menahemi és Elona Arial); „A Tel-Aviv árnyai” (r: Assi Dayan); „Fekete doboz” (r: Yeud Levanon); „A szirán dala” (r: Eitan Fuchs.). A Bálint Zsidó Közösségi Házban Flamm Ferenc Göteborgban élő zsidó származású képzőművész egyetemi hallgató litográfiáit állították ki, a Budapest Galériában „Nekem ne lenne szülőhazám?” címmel Moholy-Nagy László, Schandl János festőművész és Telcs Ede szobrászművész alkotásaiból rendeztek kiállítást. A Budai Micve Klubban Győri Márton képzőművészeti egyetemi hallgató képeit állították ki. A Zsidó Múzeumban a fesztivál utolsó napján zárt „A zsidó nő” című kiállítás. Az utolsó nap estéjén a Szombat című folyóirat Esztertáska Műhelyének tagjai felolvasó estét tartottak a múzeum második emeleti termeiben. Fenákel Judit, Szászné Sherer Ibolya, Margit Patricia, Láng Júlia, Valachi Anna, Kun Anna és Pető Katalin saját írásaikból olvastak fel. A történeteket Sipos Mihály, a Muzsikás együttes tagja kísérte improvizációval. A Dohány utcai templomban Händel „Izrael Egyiptomban” című oratóriumának magyarországi ősbemutatóján Pitti Katalin, Vajda Júlia, Derek Lee Ragin, Timothy Bentch, Szvétek László és Fekete László főként énekeltek, az Állami Operaház Failloni Kamarazenekara és a Budapesti Tomkins Énekegyüttes közreműködésével. Vezényelt Daniel Grossman magyar származású Münchenben élő karmester. A Thália Színházban Jevgenyij Svarc „A király meztelen” című darabját a kecskeméti Katona József Színház vendégjátékában láthatták. A fesztivál „Klezmer rapszodiával” zárult, amelyet a Budapest Klezmer Band és az 50 éves Rajkó zenekar adott elő a Budapest Kongresszusi Központban. A fesztivál ideje alatt állandó programként a Dohány utcai zsinagóga előtti Herzl téren zsidó tárgyú könyveket árultak a kiadók, illetve dedikáltak szerzőik. Sátrat állított a C.E.T. Belvárosi Kiadó, az E.M.I., a Makkabi Könyv- és Zeneműkiadó, a Múlt és Jövő Lap- és Könyvkiadó, a Talantum Kiadó, az Ulpius-Ház Kiadó és a Vince Kiadó. Az összesen mintegy százezer látogató 60 százaléka külföldről érkezett.

augusztus 28.

1. Az Európai Zsidó Kongresszus Budapesten tartózkodó főtitkára, Serge Cwajgenbaum találkozott Kovács László külügyminiszterrel és László Csaba pénzügyminiszterrel. A kormány tagjaival a kárpótlás és a Mazsok támogatásának hiányosságairól tárgyalt a Mazsihisz vezetőinek jelenlétében.

2. A Népszava 2002. augusztus 28-án megjelent számában „Közép-Európa” melléklete ismertette a TVS-OBOP lengyel közvélemény kutató felmérésének eredményét az antiszemitizmus alakulásáról „Az antiszemitizmus rejtett tartalékai” címmel (10. p.).

3. A Goldmark Teremben emlékeztek meg a MIKÉFE megalakulásának 160. évfordulójáról. Az 1842-ben alakult MIKÉFE alapszabályban meghatározott célja izraelita ifjak kézművesekké, ipari munkásokká, földművesekké nevelése. Borsányi Schmidt Ferenc a MIKÉFE első 50 évének főbb eseményeiről, a Jeruzsálemből érkezett Eliezer Even a Mikéfe és a cionista szervezetek kapcsolatáról tartott előadást.

augusztus 28-szeptember 1.

Az UJS hetedik alkalommal rendezte meg nyári táborát Szarvason.

augusztus 30.

1. A budapesti svéd követségén adták át Klein György Stockholmban élő magyar származású immunbiológusnak, és ugyancsak akadémikus feleségének, Klein Évának az Európai Rákkutató

Társaság legnagyobb elismerést jelentő, tiszteletbeli tagságot elismerő dokumentumot. A rákkutatók Budapesten rendezett konferenciáján itt tartózkodó házaspárnak az elismerést Oláh Éva professzor asszony, a szervezet jelenlegi elnöke nyújtotta át. Ebből az alkalomból készített interjút Kardos Zoltán a tudós házaspárral a Népszava 2002. szeptember 5-i számában „Belső elismerés a legnagyobb sikerélmény” címmel (11. p.).

2. Svédországi otthonában 89 éves korában elhunyt Per Anger, Wallenberg egykori segítőtársa. Dési János a Népszava „Szép Szó” mellékletében írt róla nekrológot 2002. szeptember 28-án „Per Anger halálára” címmel.

Augusztus végétől a XII. Váci u 50. szám alatti új helyén kezdte meg működését az UJS irodája.

Az Erec 2002/augusztusi számától folytatásokban mutatta be a 2002-ben Világ Jámhora címmel kitüntetetteket, és a megmentettek nevét is közölte a lap. Az 2002/augusztusi számban Benkovics Gizellát és Bodula Jánost (9. p.), a 2002/szeptemberiben Buday Józsefet és feleségét, Dencz Ákosnét, Erőss Tibort, Indig Andorné Fialkovicz Máriát, valamint Jakab Zoltánt és feleségét mutatta be a lap (8. p.). A 2002/ októberi lapszámban özv. Lukács Kálmánné Kiss Annát és gyermekeit, Annát és Kálmánt, Sági Kálmánnét, Szabó Gyuláné Pál Ilonát és Ocskay Lászlót mutatták be (9. p.). Először a díj történetében az Új Élet 2002. július 15-i számában is olvasható rövid összegzés a kitüntetettek tevékenységéről (4. p.). Az előbb felsoroltakon kívül kitüntetést kapott még Tamás Annus, Tubrucz Ilona, Beck Judit, Nagy Endre, Szontágh Béla, Várkonyi Elvira és Richárd, dr. Victor Jánosné, Jakab Zoltán és Zoltánné. Az emléklapok átadására az MTA Dísztermében került sor.

A Magyar Auschwitz Alapítvány – Holocaust Dokumentációs Központot a kormányzat augusztus elején közalapítványi státuszba emelte „Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgűjtemény” névvel. A közalapítvány új kuratóriumának elnöke Vámos Tibor akadémikus, alelnöke Verő Gábor, ügyvezető igazgatója Darányi András lett. A kormányzat határozott az intézmény központjának a 1,6-1,7 milliárd forintos állami pénzből való létrehozásáról is a Páva utcai zsinagóga épületében.

A VII. Jósika u. 25. szám alatt megnyitotta budapesti raktáriródáját a „Chaim – Életekért Karitatív Alapítvány”, amely a „Jótett – Micve Karitatív Alapítvánnyal” együtt a kárpátaljai, romániai, szerbiai magyar ajkú zsidók megsegítését tekint fő céljának. A raktárhelységet tulajdonosa, Tordai Péter térítésmentesen bocsátott az alapítvány rendelkezésére. A szervezet Kiskunmajsán és Debrecenben működtetett még raktárakat.

Cfáton a Magyar Nyelvterületről Származó Zsidóság Emlékmúzeuma évente megrendezett Herzl-napjára felállították a restaurálás alatt álló, Tokajból 76 darabban Cfátra szállított tóraszekrényt. Az emlékmúzeum baráti körének rendezvényére több száz vendég érkezett. A rendezvény fő témája a szlovákiai deportálások kezdetének 60. évfordulója volt. Ebből az alkalomból Andreas Lacko fotóit állították ki a mai magyar és szlovákiai zsidóság életéről. Jungbert Béla, a magyar követség tanácsosa Herzl Tivadarról és a cionizmusról tartott előadást.

szeptember hónap

szeptember 1.

Meghalt Hahn Livia, az IBUSZ Rt. nyugalmazott vezérigazgató-helyettese, Hahn István akadémikus özvegye. Nem sokkal halála előtt jelent meg vele egy interjú a Budai Sófár című lap 2002/augusztusi számában (4-5. p.).

szeptember 2.

Az újév közeledtével Lőwy Tamás főrabbi és Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató avatta fel a Hegedűs Gyula utcai zsinagóga új üvegkupoláját, tórafüggönyét, bimatakaróját és szószékterítőjét. A mintegy 350 látogatót vonzó esemény után a hitközség kedduson látta vendégül a megjelenteket.

szeptember 5.

1. A Mazsihisz kérte azok jelentkezését, akik az 1944-ben lefoglalt és elszállított, „Aranyvonat” néven ismertté vált, és a zsidók tulajdonát képező vagyronról információval, dokumentációval vagy egyéb értékelhető okiratokkal rendelkeznek. A Mazsihisz azért döntött a jelentkezések összegyűjtéséről, mert egy floridai szövetségi bíróság minapi ítélete nyomán immár beperelhetik az amerikai államot kárpótlásért azok a magyar holocaust-túlélők és örököseik, akiknek elrabolt javait az úgynevezett aranyvonaton Ausztriába vitték, majd a szövetségesek lefoglalták és hadizsákmányként kezelték. Az ítélet kizárta ugyan a kollektív kártérítés lehetőségét, de zöld utat adott az egyéni igényeknek. A 13 felperes, akik közül nyolcan Miamiban élnek, 2001 májusában adta be keresetét. 2002 szeptemberéig végéig több mint százan jelentkeztek a Mazsihisz felhívására.

2. A Bálint Zsidó Közösségi Házban Sigmund Freud és Ferenci Sándor levelezéséről tartott előadást Erős Ferenc szociálpszichológus.

szeptember 6.

1. Ros Hasana alkalmából Tordai Péter, a Mazsihisz elnöke az Új Élet ünnepet köszöntő számában úgy vélte, hogy a kormány hamarosan a parlament elé terjeszti a gyűlöletkeltés és a holocaust-tagadás szigorúbb büntethetőségével kapcsolatos törvényjavaslatot, s napirendre kerülhet a kárpótlás rendezése is.

2. A Páva utcai zsinagóga épületében létesítendő Holocaust emlékhely kivitelezésére kiírt közbeszerzési pályázatot a Baucont Rt. nyerte. A kultuszterca pályázati felkérését a Zalai Általános Építőipari Vállalatnak, a Középülettervező Rt-nak, a Baucont Rt-nek, és az Architekton Rt-nek adott. A győztes pályamű alapján a Baucont 1,7 milliárd forintból 2003 augusztusára megépíti és műszakilag átadja a Holocaust emlékhelyet.

szeptember 7.

Bemutatták a Szombat kiadásában megjelent „Zsidók és zsidóság a mai Magyarországon” című kötetet, amely az 1999-ben az ELTE Szociológiai Intézetében működő Kisebbségkutató Intézet által készített felvétel eredményeit összegezte. A vizsgálat során 2015 interjú készült 1999-ben március - november között. A Mazsike Klubban Kovács András szociológussal Gadó János beszélgetett a szociológiai felmérés eredményéről 2002. szeptember 14-én.

szeptember 8.

A Bálint Zsidó Közösségi Házban a Vodku v glotku együttes koncertjén orosz zsidó kocsmai zenét játszottak.

szeptember 10.

Először jelentetett meg teológiai évkönyvet a több mint egy évtizede működő Keresztény - Zsidó Társaság a Magyar Katolikus Püspöki Kar, valamint a Fővárosi Közgyűlés Kisebbségi, Emberi Jogi és Vallásügyi Bizottsága támogatásának köszönhetően. A Róbert Péter történész által jegyzett összegzésben 22 szerző ír az együttélés és a hit kérdéseiről. A Keresztény - Zsidó Társaság négy társelnökén - Várszegi Asztrik pannonhalmi főapát, Bölcseki Gusztáv református püspök, Harmati Béla evangélikus püspök és, Tordai Péter, a Mazsihisz elnöke – kívül Szebik Imre evangélikus elnök-püspök és Schweitzer József főrabbi is az évkönyv szerzői között van. További tanulmányok szerzői Domán István főrabbi, Dobner Győző baptista lelkész, Raj Tamás főrabbi, Hamar István református és Gyürki László katolikus teológusok.

szeptember 15.

Felavatták a már csak 16 sírkőből álló felújított zsidótemetőt Györszemerén. A munkát a falu közössége végezte el, a fedezetet a Mazsihisz biztosította. A sírkertet a továbbiakban az önkormányzat gondozza – mondta el az avatáson Nagy Ferenc polgármester. A helytörténészek szerint a XIX. század elején létesített temetőben a jelenleginél több sírkő volt, de a második világháború végén a sírkövekkel az „utat erősítették” a tankok alatt.

szeptember 16.

Jom Kippur.

szeptember 19.

A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre a Dovin Galériába látogatott, ahol Ötvös Zoltán festőművész munkáiról Késmán József művészettörténésszel beszélgethettek a résztvevők.

szeptember 22.

1. Chaim Potok rabbi, író, filozófus emlékét és műveit idéző műsoros programot szerveztek az Akácós Udvarban (VII. Akácfa u. 61.) emlékezve a nemrég elhunyt tudósra. Közreműködött Bálint István festőművész, Bálint András színész, Bárdos András újságíró, Bíró Eszter énekes, Donáth László evangélikus lelkész, Fellegi Balázs énekes, Szántó T. Gábor újságíró, Szerényi Gábor újságíró és Vallai Péter színész.

2. A debreceni főrabbi tisztségbe iktatásának 80. évfordulója alkalmából emlékező cikket közölt Schlesinger Sámuelről Halmos Sándor, a Debreceni Zsidó Hitközség elnöke az Új Élet 2002. szeptember 15-i számában (7. p.) „S elment Sámuel, hogy megpihenjen a maga helyén” – címmel.

szeptember 23-október 4.

A Zsidó Múzeum első emeleti kiállítótermében „Hazatérő képek” címmel rendezett kiállítást Jankovits József 1994-ben Amerikában elhunyt művész hazaszállított 110 festményéből Gábor Anna muzeológus. A műveket a Kieselbach Galéria segítségével hozták be az országba, a művek rövidesen közgyűjteményekbe (Zsidó Múzeum, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest Történelmi Múzeum Képtára, Ludwig Múzeum, székesfehérvári István Király Múzeum, pécsi Janus Pannonius Múzeum) kerülnek.

szeptember 29.

Hasomér Hacair zsidó ifjúsági szervezet szeptember végén kiköltözött a Páva utcai zsinagógából az ott folyó építkezés miatt. A Dohány utcai zsinagóga szomszédságában lévő ifjúsági székház a BZSH, Erzsébetváros önkormányzata és a Macisz anyagi hozzájárulásával létesült. A 430 négyzetméteres, kétszintes ingatlan helyreállítása mintegy 10,5 millió forintba került. Az avató ünnepségen jelen volt Tordai Péter Mazsihisz elnök és Judit Várnai izraeli nagykövet. Az épület tulajdonosa, a Mazsihisz elnöke két évre ingyen adta a Somér használatába.

Szeptemberben a 60 éves Váli Dezső műveiből nyílt kiállítás az Ernst Múzeumban.

A Goethe Intézet „A zsidó élet nyomában Erdélyben” címmel rendezett kiállítást.

A Kiscelli Múzeumban egész nyáron látható volt Ország Lili kiállítása.

Az UJS Budapesti Klubja és Maimonides Köre szeptembertől új helyre költözött: VIII. Mária u. 54. I. em.

A Zala megyei Alsólendván állandó kiállítást rendeztek a helyi zsidóság életéről.

Ősztől a Pesti Színház tűzte műsorára Grumberg „Varrónők” című darabját.

A Szombat 2002/szeptemberi számában Papp Kornélia „Német zsidó együttélés a holocaust után” (5-16. p.) című összeállításának második része a Szombat 2002/októberi számában „Feljegyzések Berlinről” címmel jelent meg (13-19. p.). A lap szeptemberi számában részletek olvashatók „A zsidó nő” című tanulmánykötetből (17-21. p.). Daniel Pipes amerikai orientalista „Az iszlám igény Jeruzsálemre” című könyvéből olvashatók részletek Rajki András fordításában (21-27. p.). Csáki Márton Röhrig Géza költészetével foglalkozott „nyers pátosz” című írásában (32. p.).

október hónap

október 2-3.

A ZSVK Jeruzsálemben rendezett, kibővített kongresszusán Tordai Péter vett részt a Mazsihisz képviseletében. A Mazsihisz elnöke tárgyalásokat folytatott a Schechter Intézet vezetőivel az Or-Zse és az izraeli intézet együttműködéséről. Megállapodás született arról, hogy a Pedagógium tanárképző izraeli szemeszterét biztosítja a jeruzsálemi intézet, a Mazsihisz viszont a Budapesten tanító izraeli vendégprofesszorok díjazását biztosítja. A Claims Conference vezetőivel folytatott megbeszélésen szorosabb együttműködést határoztak el az osztrák kárpótlás ügyében.

október 3.

A Mazsike Művészetet Kedvelők Köre megtekintette a szentendrei Vajda Lajos Stúdió 30 éves jubileumi kiállítását a Műcsarnokban.

október 3.,

A hírhedt „Cion bölcseinek jegyzőkönyve” című zsidóság elleni uszító könyv két különböző kiadásának megjelentetői és terjesztői ellen indult per Fővárosi Bíróságon. A hét vádlott ellen közösség elleni uszítás címén indított eljárást a Fővárosi Főügyészség. Az elsőrendű vádlott, a „Cion bölcseinek jegyzőkönyvét” kiadó Szent Lajos Csaba 1999-ben szerezte meg a röplapként Londonban megjelentetett kiadvány egy fénymásolatát. Édesanyjával a könyvet 1999-ben mintegy 3000 példányban nyomtatták ki, és könyvkereskedő cégeknek adták el. A másik vádlott, Mónus Áron 1999-ben az általa írt előszóval, maga által adott fejezetcímekkel szintén megjelentette és terjesztette a „Cion bölcseinek jegyzőkönyvét”. A vád szerint a 24 részre tagolt szöveg alkalmas azoknak az olvasóknak a megtévesztésére, akik a zsidóság és a cionizmus történetéről nem rendelkeznek ismeretekkel. Mónus ügyéhez csatoltak egy másik büntetőügyet is, amelyben Mónus Áront és társát Adolf Hitler „Mein Kampf” című könyvével kapcsolatosan szerzői jogok megsértésével és sajtórendészeti vétséggel is vádolják. Mónus Áron 1996-ban nyomtatta ki a könyv 1942-es változatának utánnyomását, amelyet kiadás előtt stilizált. A megjelentetett műben a fordítókat nem nevezte meg. A kiadás idején hatályos jogszabályok alapján a mű szerzői jogi védelem alatt áll Adolf Hitler feltételezett halálától számítva 70 évig, a szerzői jog tulajdonosa pedig a bajor állam. Szerzői jogi védelem alatt áll a könyv magyar fordítása is. A Mónus Áron által képviselt kiadót az Egyesült Királyságban jegyezték be, a brit jog azonban nem védi a könyvet. Bűncselekményt csak a magyar szerzői jog megsértése esetén lehetne megállapítani. A közösség elleni izgatás miatt folyó eljárásban később szakértőként hallgatják meg Csepeli György szociálpszichológust és Gereben Ágnes történészt is.

október 4.

1. 125 évvel ezelőtt alapították az Országos Rabbiképző Intézet- Zsidó Egyetem jogelődjét
2. Az Uránia moziban az OktóberfilmFest bajor filmhét megnyitó előadásán mutatták be a Stefanie Zweig azonos című regényéből készült „Hontalanul Afrikában” című filmjét. Rendező: Caroline Link.

3. Bányai Viktória megvédte „Zsidó oktatásügy Magyarországon 1780-1850 – Különös tekintettel a későbbi főváros területének zsidó népességére és intézményeire” című (PHD) doktori értekezését az ELTE Jogi karán.

4. A Makkabi Kiadó 30 előadásból álló térítéses, nyilvános Bibliaiskolát indított a Lauder Javne Iskola épületében. A tanfolyam időtartama két év, amelyek végén beszámoló után oklevelet kaptak a hallgatók.

október 6.

A Dohány utcai templomkörzetbe látogatott el az Amerikai Hagyományőrző Díszegység, ahol a kile tagjaival együtt emlékeztek meg a holocaust áldozatairól. A program magyar és amerikai díszegységek felvonulásával kezdődött a zsinagóga előtt, majd az Emmanuel emlékműnél tisztelgés után Fekete László főkantor énekelte el a kaddist. Az amerikai díszegység köszöntötte az amerikai követség megjelent munkatársait, Várnai Judit izraeli nagykövetet és hitközség megjelent vezetőit, majd megkoszorúzták az Emlékfát. Zoltai Gusztáv köszöntője után a zsinagógában Heisler László körzeti elnök és Schönér Alfréd főrabbi emlékezett meg a magyarországi holocaustról.

október 9.

A Zsidó Múzeumban Edward Sarolta fotóiból nyílt kiállítás „Egy újjáéledő világ – Zsidó élet Kelet- és Közép-Európában” címmel.

október 9-10.

Tízéves jubileumát konferenciával ünnepelte a Magyarországi Zsidó Szociális Alapítvány a Bálint Zsidó Közösségi Házban. Az előadók között volt Nancy Goodman Brinker amerikai nagykövet, Judith Shorer Várnai Judit izraeli követ, Hutás Imre, a MAZS Alapítvány kuratóriumának elnöke, Ferge Zsuzsa szociológus, Ungárné Komoly Judit, Tordai Péter, Zoltai Gusztáv és Deutsch Róbert főrabbi. Az Új Élet 2002. november 15-i számában részletes beszámoló olvasható a konferenciáról (4-5.p.)

október 10.

1. A Svéd Királyi Akadémia Kertész Imrének ítélte oda a 2002. évi irodalmi Nobel-díjat. A hagyományoknak megfelelően a kitüntetést Alfred Nobel halálának évfordulóján, december 10-én adták át. A Svéd királyi Akadémia indoklását a Népszabadság 2002. október 11-én címlapján közölte. A grémium a kitüntetés indoklásában kiemelte Kertész 1975-ben megjelent önéletrajzi ihletésű első regényét, a Sorstalanságot. Későbbi műveiben a kelet-európai történelem és társadalom csapdáiba szorított, a kiszolgáltatott és tragikus sorsra ítelt egyén elemzését adta. „Ha egy új regényre gondolok, mindig Auschwitzra gondolok” - idézte az író honlapján a svéd Királyi Akadémia. Művei több mint egy tucat nyelven - cseh, francia, holland, német, norvég, portugál, spanyol és svéd - jelentek meg. Kertész Imre 1983-ban Füst Milán-díjat, 1989-ben József Attila-díjat és Déry Tibor-jutalmat, 1990-ben Örley-díjat és az Év Könyve-jutalmat, 1992-ben Soros-életműdíjat, 1996-ban Márai-díjat kapott. 1997-ben Kossuth-díjjal tüntették ki, majd 1999-ben a Magyar Zsidó Kultúráért címben részesült. 1995-ben Brandenburgi Irodalmi Díjat, 1997-ben a lipcsei könyvvásár nagydíját kapta, elsősorban a Sorstalanság című művéért. 1997-ben a német kultúra külföldi terjesztéséért megkapta a Német Nyelvészeti és Költészeti Akadémia fődíját, a Friedrich Gundolf-díjat. 2000 májusában Herder-díjjal, majd novemberben a Die Welt című német országos hetilap irodalmi díjával tüntették ki. 2001-ben tagja lett a német Becsületrendnek, ez a művészeknek adható legmagasabb németországi kitüntetés. Kertész Imrét eddigi életművéért - két nappal a Nobel-díj kihirdetése előtt - Hans Sahl-díjjal tüntették ki Németországban, amelyet a náci elöl menekülni kényszerülő író és újságíró, Hans Sahl emlékére adományoznak. A Nobel-díjjal 2002-ben 10 millió svéd koronának (mintegy 1 millió USA-dollárnak) megfelelő összeg járt. A Kertész Imre műveit gondozó Magvető Kiadó közleményben gratulált ahhoz, hogy a magyar író kapta az irodalmi Nobel-díjat. A kiadó hangsúlyozta, hogy Kertész Imre olyan neveket utasított maga mögé, mint Philip Roth vagy John Updike. A Mazsihisz és a magyarországi zsidóság nevében Tordai Péter elnök

gratulált az írónak. Az elsők között gratulált a Párizsban élő 93 éves Fejtő Ferenc, aki Kertész Imrét igazi nagy írónak nevezte, olyan magyar írónak, akit Németországban, az Egyesült Államokban és még Franciaországban is szinte jobban ismernek és értékelnek, mint saját hazájában. Kertészt a hazai hivatalos körök sokáig mellőzték, műve örök szemrehányás a magyarságnak, azért hogy nem nézett mindmáig szembe a múltjával. A Népszabadság 2002. október 11-i számában Radnóti Sándor és Konrád György köszöntötte az író, Göncz Árpád, Medgyessy Péter, Mádl Ferenc, Szili Katalin, Görgey Gábor, Balassa Péter, Réz Pál és Sebes György a Népszavában, Kozma György, Dalos György, Spiró György, Szilágyi Ákos a 168 Óra című politikai magazin 2002. október 17-én megjelent számában tisztelt az író előtt. A „Magyar Hírlap” október 11-i számában Tamás Gáspár Miklós „Kertész Imre magyar író Nobel-díjas”, és Görgey Gábor „Imre, hanyas vagy? 1929-es?” című írása jelent meg a 7. oldalon. A lapok bőszéggel számoltak be a díj külföldi fogadtatásáról.

2. Kertész Imre Nobel-díjának itthoni fogadtatása azonban kellemetlen mellékzöngéekkel volt terhes a jobboldal részéről. Hírek szerint az MTA Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia például Esterházy Pétert jelölte Nobel-díjra, Kertész Imre németországi kiadójának javaslatára nyerte el a kitüntetést. Voltak olyan vélemények, hogy a díjat odaítélő bizottság politikai döntést hozott. Voltak olyan honfitársak, akik a Nobel-bizottságnál tiltakoztak Kertész kitüntetése ellen. Mások fiatalkori plágium vádjával illették. Sokak számára azonban az volt a legkínosabb, hogy Kertész kitüntetése ismét a holocaust társadalmi feldolgozatlanságára irányította a figyelmet. Babarczy Eszter a Népszabadság 2002. október 19-én „Nobel-dilemma - itt az alkalom” című cikkében részletesen elemzi az öröm természetét az örömben, Pelle János „A büntudat rítusai” című írása a Népszabadság 2002. október 30-i számában, Ungvári Tamás „A kivégzőosztag újratölt” című írása a Népszabadság 2002. október 31-i számában jelent meg. Pelle János „Nobel-díj és holocaust recepció” (ÉS 2002. november 8.) című cikkének pontatlanságait Radnóti Sándor „A Nobel-díj mint bunkósbot”, Litván György pedig „Jászi és Lukács” címmel glosszázta meg az ÉS 2002. november 15-i számának „Visszhang” oldalán. Földes Anna „A mi Kertész Imrénk” című írása a „Magyar Hírlap” 2002. november 2-i számában jelent meg (10. p.) J. Győri László „Magyar lobogók” című cikkében az „Éjjeli menedék” című jobboldali műsor 2002. november 24-én sugárzott, Kertész Imre Nobel-díjával foglalkozó összeállítását elemezte az ÉS 2002. november 29-i számában (8. p.), kiemelve Szentmihályi Szabó Péter és Döbrentei Kornél gyalázkodó szereplését. A Népszavában Fekete György „Sorsérzések – A holocaustban megjelenő Gonosz tettenérése mindinkább ellehetetlenül” című írása 2002. december 7-én jelent meg. A Népszabadság 2002. december 11-i számában Kőbányai János „Kertész Imre és Jób” című írására Földes Anna reagált „Kirekesztés – másként” című írásában, amely a „Magyar Hírlap” 2003. január 4-i számában jelent meg. Földes Anna jegyzetere a „Magyar Hírlap” 2003. január 11-i számában Kőbányai János „Egy „vírushordozó” feljegyzései” című írásával, Fischer István filmrendező „Aki a gázkamrába rekesztette magát”, valamint Faragó Vilmos „A stockholmi beszéd” című írásaikkal reagáltak. Az ÉS 2002. december 13-i számában Kálmán C. György ismertette a Kertész Imréről „Az értelmezés szükségessége” címmel megjelent tanulmánykötetet „Kertész Imre közöttünk” címmel (29. p.) Ugyanebben a számban jelent meg Ungváry Rudolf esszéje „Az önfelmentés körei” címmel (3. p.) A Népszabadság 2002. december 21-i száma közölte Vági Zoltán – Kádár Gábor tanulmányát „Amnézia” címmel (21-23. p.) Spiró György a Népszabadság 2002. karácsonyi mellékletében „A Szellem” címmel írt esszét arról az 1962-1972 közötti időszakról, amikor Kertész Imre és kortárs író kollégái főbb műveiket alkották (24. p.). Az ÉS 2003. január 10-i számában Varga Domokos György „A feladvány” címmel közölt vitairatára ugyanebben a számban Petőcz András válaszolt „A talány” címmel (10-14. p.). Boros János „Auschwitzről beszélni” című írása az ÉS 2003. január 24-i számában jelent meg, Földes Anna „Nemcsak Kertészről van szó” című esszéje az ÉS 2003. január 31-i számában olvasható. Sándor Iván „Mi a magyar /író/ most? – A Nobel-díj szindróma” című írását az ÉS 2003. február 21-i száma közölte. Vörös Kati történész az Élet és irodalom 2003. március 28-i számában közölt tanulmányt „A meg nem született párbeszéd” címmel. Ebben a Sorstalanság kapcsán kirobbant vita összefoglalása mellett Szabó István „A napfény íze” című művének egyes fogadtatására is emlékeztet.

2. Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke volt a Füst Milán Szellemi Páholy vendége a Goldmark Teremben. (VII. Wesselényi utca 7.)

3. A Magyar Tudományos Akadémián mutatták be Szita Szabolcs „A Gestapo Magyarországon” című tanulmánykötetét, amely az első kísérlet a német titkos államrendőrség magyarországi történetének összefoglalására. A kötetet Tilkovszky Loránt, az MTA Történettudományi Intézetének tanácsadója, Vilhelm József, a Korona Kiadó igazgatója, és Vámos Tibor akadémikus, a Holocaust Dokumentációs Központ és Emlékgyűjtemény Közalapítvány kuratóriumának elnöke mutatta be.

4. A Budai Micve Klubban Ölvedi Gabriella képzőművész mozaik képeinek kiállítását nyitotta meg Tordai Péter és Toronyi Zsuzsanna. Verő Tamás rabbi köszöntője után Garai Péter és Bittner Judit előadóművészek műsora következett.

október 11.

1. A Szim Salom Klubban Salamon András „Oneg Sabbat” című dokumentumfilmjét vetítették le, és vitatták meg a rendezővel (Csalogány u. 5.).

2. Michael Freidmant, a Németországi Zsidók Központi Tanácsának 46 éves alelnökét választották meg Jeruzsálemben az Európai Világkongresszus elnökévé.

3. Révkomáromba látogatott az UJS vezetősége, hogy részt vegyen a Zsidó Fiatalok Nemzetközi Találkozásán. A háromnapos rendezvényen megismerték a városban működő hitközséget, a szertartásokat Schőner Alfréd és Arnold Thuretzy főrabbi vezették. A szlovákiai és csehországi zsidó ifjúsági szervezetek képviselői mutatták be szerveztük tevékenységét. A prágai zsidó életen kívül szó esett a galántai, érsekújvári, dunaszerdahelyi, kassai és rimaszombati zsidók életéről is. A magyarországi UJS tevékenységét Alföldy Kata elnök, valamint Gádor György, Halász György és Stern Gábor vezetőségi tagok ismertették. A résztvevők Várnai Gábor vezetésével meglátogatták a komáromi zsidó temetőt, a programot hora tanfolyammal zárták.

október 13.

Tanítványai, hívei, kollégái és barátai köszöntötték Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbit 80. születésnapján a Bálint Zsidó Közösségi Házban. Ebből az alkalomból délelőtt az M2 közszolgálati TV csatorna „Vallási műsorok főszerkesztősége” portréfilmet sugárzott a nyugalmazott országos főrabbról az „Utódok reménysége” című műsorban. A Budai Sófár 2002. októberi számának első oldalán Verő Bán Linda rebbecen köszöntötte a főrabbit. Az Új Élet 2002. október 15-i száma 2. oldalán köszöntötte a főrabbit. A Mazsihisz és a Bzsh a Síp utcai székház Dísztermében adott fogadást Schweitzer József tiszteletére, amelyen megjelent Várnai Judit izraeli nagykövet, a társegyházak részéről Paskai László bíboros érsek, Seregély István, a Katolikus Püspöki Kar elnöke, Szebik Imre evangélikus püspök, Németh Sándor, a Hit Gyülekezete vezető lelkésze, Pajos Tamás lelkész, Rázmány Csaba unitárius püspök, akik köszöntőket mondtak. A kollégák nevében Domán István főrabbi köszöntötte az ünnepeltet, a hitközség vezetése nevében Tordai Péter Fekete László és Tóth Emil főkátorok gratulációja következett.

október 14.

Sir Sigmund Sternberg előadást tartott az Or-Zse hallgatóinak az általa alapított, illetve vezetett szervezetek működéséről, amelyeknek célja a zsidók, keresztények és muzulmánok közötti párbeszéd elősegítése.

október 15.

1. Lamperth Mónika belügyminiszter „Bátorságért Érdemjelet” adott át huszonnégy olyan magyar állampolgárnak, akik a jeruzsálemi Yad Vasem Intézet által igazoltan részt vettek üldözött zsidó honfitársaik mentésében a második világháború alatt, s ezért már kaptak „Világ Igaza” oklevelet. 17 érdemjelet már csak a hozzátartozók vehettek át. Az Alapítvány az Igaz Emberekért elnevezésű szervezet évek óta támogatásban részesíti a nehéz körülmények között élő Yad Vasem kitüntetetteket. Az alapítványt Székely Gábor, a Szerencsejáték Rt. igazgatója működteti.

2. A Dohány utcai zsinagógában Varnus Xavér adott koncertet Fekete László főkátor közreműködésével. Műsoron olyan művek szerepeltek, amelyek valamilyen módon kötődtek a

zsidósághoz. Lully, Albinoni, Beethoven és Bach művek mellett felhangzott Ravel Kaddis című műve, valamint a Hevesi Simon tiszteletére 1910-ban Gottshalk Jakab karmester által írt héber zsoltár.

3. Weisz Arthur emléktábláját avatták újra az V. Vadász utca 29. számú, egykori Üvegház ház falán. „Az Üvegház legendájáról” Böhm Ágnes cikke jelent meg a Népszabadság 2002. október 14-i számának 10. oldalán. A cikk pontatlanságait Karsai László korrigálta a Népszabadság 2002. november 5-i számában „Az Üvegház legendája és a történelmi tények” című írásában (12. p.).

4. 79 éves korában, Izraelben meghalt Jákov Farkas, alias Ze, ev, „Izrael díjas” karikatúrista.

október 16.

Az ösztöndíjjal Berlinben élő Kertész Imre a Nobel-díj odaítélése óta először érkezett Budapestre. A Malév berlini járatánál újságírók tömege és barátok várták a Ferihegyi repülőtéren. „Kicsit élvezni a szeretetet, amely felém árad, ezért jöttem most haza” - mondta az újságírók kérdésére Kertész Imre, aki négy napot töltött Budapesten. Ez alatt az idő alatt Medgyessy Péter miniszterelnök magánbeszélgetésen fogadta Kertész Imrét. A kormányfő parlamenti dolgozószobájában rendelkezett találkozón jelen volt Görgey Gábor, a nemzeti kulturális örökség minisztere és a Nobel-díjas író felesége, Kertész Magda is. A Mazsihisz fogadást adott a Nobel-díjas író tiszteletére a Síp utcai székházában. A fogadásra meghívást kaptak az állami, társadalmi és kulturális élet vezető személyiségei is. Tordai Péter Mazsihisz elnök köszöntőjét a Népszava 2002. október 30-i száma közölte „Laudáció Kertész Imrének” címmel (7. p.) Az Új Élet 2002. november 1-jei számában „Kertész Imre köszöntése a Goldmark Teremben” címmel egész oldalas tudósítás jelent meg.

október 17.

A Civil Rádió péntekenként Mazsike félórát közvetített az FM 98.00 frekvencián.

október 18.

1. Az Élet és Irodalom 2002. október 18-i bővített kiadással tisztelgett Kertész Imre előtt, s az 2002. október 25-i számban is számos tanulmány foglalkozott munkásságával, és annak recepciójával. Az 2002. október 18-i számban Megyesi Gusztáv „Szép, kicsi ország” (1. p.); Nádas Péter „Kertész munkája és témája” (3. p.); Sándor Iván „Szemben Wittgenstein mesterrel” (3. p.); Kornis Mihály „Sors” (4. p.); Nirenstein, Susanna „Aki megmenekült Auschwitz poklából” (ford: Petőcz György) (4. p.); Vásárhelyi Mária „Nobel-díj történelmi keretben” (6. p.); Vári György „A Sorstalanság történelemszemléletéről – Cselekményesítés, történelmi tapasztalat és fenséges művészete” (7. p.); Pályi András „Derült égből Nobel-díj” (36 p.) című írása jelent meg. Az író műveinek svéd fordítójával, Rosenberg Ervinnel Rádai Eszter készített interjút „Világkisebbségi helyzet” címmel (5. p.). Az 2002. október 25-i számban Esterházy Péter „Az örömről” (3. p.); Balla Zsófia „Ajándék” (3. p.); Varga László „Barcelona – a közben egy magyar Nobel-díj” (10-11. p.) című írásán kívül közölték az MTV egyes csatornáján 2002. október 11-én, a Nobel-díj odaítélésének másnapján készített „Záróra” című műsor kerekasztal-beszélgetésének szerkesztett változatát (8-9. p.). A beszélgetés résztvevője volt Balassa Péter, Dérczy Péter, Radnóti Sándor és Szilágyi Ákos esztéták, a műsort Mészáros Tamás szerkesztette.

2. A Magyar Rádió 1992 óta lényegében Kertész Imre teljes életművét feldolgozta, így nem okozott nehézséget műveinek ismételt műsorra vétele - folytatásokban.

3. A Szombat című folyóirat 2002/decemberi (10.) számában Vári György „A kő marad” című írásában Kertész Imre „A kudarc” című művét elemzi (7-11. p.); Koltai Nelli „A regény az élet igénye” című tanulmányában a „Kaddis a meg nem született gyermekért” című művéről ír tanulmányt (12-14. p.); Várnai Pál „A száműzött nyelve” című írása olvasónapló Kertész naplóiról és esszéiről, a „Valaki más”-ról és a „Száműzött nyelv” című Kertész művekről (15-17. p.); Böhm Ágnes az íróval az izraeli Jediot Ahronot című napilap 2002. október 13-án készített interjúját közölte a Szombat „Én Auschwitzot igazán a magyar kommunista diktatúrában értettem meg” címmel (5-7. p.).

4. A Múlt és Jövő 2002/4. számában Heller Ágnes „A Sorstalanságról –húsz év után” (4-13. p.); Vajda Mihály „Nem egészség ez, inkább betegség” (14-19. p.) Selyem Zsuzsa „Egyetlen időm és a minyonok – Kertész Imre regényeiről” (20-32. p.); Appelfeld, Aharon: „Káin és Ábel narratívája” – Kőbányai János interjúja Kertész Imre Nobel-díjáról (33-38. p.); Dalos György „Széljegyzetek egy Nobel-díj körül” (39-42.p.); Saked, Gerson „Megbírkozni a borzalommal” (ford: Sröckl Judit) (43. p.); Kőbányai János „Kertésznapló” (44-66. p.) című írásával tisztelgett az író előtt.

5. A Budapesten vendégszereplő Schiff András zongoraművész 2002. december 3-i koncertjén az előadáson jelen lévő Kertész Imrének ajánlotta a ráadást: Beethoven op.111-es c-moll szonátáját. Kettőjük hatalmas sikerének a Bartók Rádió hallgatói is tanúi lehettek, mivel a koncertet program szerint közvetítette. Kertész Imre másnap vehette át „Budapest díszpolgára” címét a budapesti Városházán.

október 19.

A Budai Micve Klub vendége volt Hidvégi Máté biokémikus, az Avemar rákellenes készítmény feltalálója, és édesapja, Hidvégi György, a Magyar-Izraeli Baráti Társaság főtitkára. A baráti társaság elnökének nyolcvanadik születésnapját a nyáron ünnepelték az izraeli nagykövetségen. A köszöntők között volt Várnai Judit nagykövet, Tordai Péter Mazsihisz elnök, Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató és Szénási Jonathan Sándor református lelkész is.

október 21-23.

A Hunyadi téri Generációk Klubja három napos Prágai kirándulásán megtekintették és megkoszorúzták Prága és Teresienstadt zsidó emlékeit.

október 24.

Miskolcon az Avasi temetőben emlékeztek meg az 1944-ben ezen a napon, Gadótanyán a németek által meggyilkoltakra. Az emlékezésen Deutsch László újpesti főrabbi mondott beszédet, Raguczki Gábor miskolci hitközségi vezető látta el a kántori teendőket.

október 25.

1. Bemutatták a Lauder Javne Iskola Menóra formájú logóját. A Balla Margit által tervezett jelképet Trischler Ferenc szobrászművész készítette el, az avatást Raj Tamás főrabbi, Weisz Ferenc kántor és Szeszlér Anna főigazgató végezték.

2. A Maesz és a Nüb közösen szervezett találkozót azok számára, akik az egykori csillagos házakban, illetve gettóban éltek túl a vézskorszakot. A találkozóra a Síp utcai színház Dísztermében került sor.

október 27.

Újraavatták a Lauder Javne Iskola diákjai által 2001-2002 nyarán felújított zsidótemetőt Budakeszin. A temető és a Winkler Ferenc által készített emlékművet Raj Tamás főrabbi és Vasadi Péter judaisztika tanár avatta fel. Az eseményen jelen volt Budakeszi korábbi és jelenlegi polgármestere, valamint a Lauder Javne több tanára és diákja.

október 30.

„Egy újjáéledő világ: Zsidó élet Közép- és Kelet-Európában 1985-2000” címmel Edward Serotta fotókiállítása nyílt meg a Budapesti Zsidó Múzeumban. A tárlatot Goethe Intézettel közösen rendezték, a fényképész egy amerikai támogatású nonprofit szervezet, a Közép-európai Kutatási és Dokumentációs Központ igazgatója, maga is közép-európai származású. A kiállítás megnyitóján jelen volt Koltai Lajos operatőr is, aki már két éve készül a Sorstalanság megfilmesítésének rendezésére.

A pécsi Jelenkor című folyóirat 2002/októberi száma Nádas Péter előtt tiszteleg 60. születésnapja alkalmából. Az Élet és Irodalom 2002. október 11-i számában Esterházy Péter, Földényi F. László,

Pályi András és Bojtár Endre köszöntötték az írókat. A Szombat 2002/ novemberi számában Sanders Iván, a New York-i Columbia Egyetem tanára „Lábjegyzetek nélkül – hevenyészett sorok a 60 éves Nadas Péterről” című írása jelent meg (31. p.).

Október végén harmadszor rendezték meg Debrecenben a Kardos Albert Nemzetközi Vers és Prózamondó Versenyt. A rendezvényen a debreceni hitközség vezetőin jelen volt Szabó Magda író, aki a zsidó irodalmár Kardos Albert emlékét felelevenítette és gondolja. Ezért a verseny örökös zsűri-elnökké választották. A zsűriben helyet foglalt Bölcskei Gusztáv, a Református Zsinat lelkes elnöke, Drucker Tibor, az Ex libris Kiadó igazgatója, Aczél Géza, az Alföld című folyóirat főszerkesztője, Berecz György főigazgató főorvos, Boda István költő, Csikós Sándor érdemes művész, Feuermann László középiskolai tanár, Várhalmi Ilona, az Ady gimnázium igazgatóhelyettese és Vitéz Ferenc költő. A 15-70 éves versenyzők Szatmárnémetiből, Abaújszínáról, Kiskendről, Komáromból, Érsekújvárról és Budapestről érkeztek. Az ifjúsági kategóriában az első díjat Czuczor Nóra komáromi tanuló, a másodikat Szilágyi Ágota szatmárnémeti gimnazista, a harmadikat Fehér Dávid, a Lauder Javne diákja nyerte. A felnőtt kategóriában Szeidl Mariann debreceni tanítóképzős lett a győztes, Kereskényi Hajnal Szatmárnémetiből második lett, a harmadik helyezett Motyka Ildikó szlovák prózamondó kapta.

A 11. alkalommal megrendezett Bar Vilmos Talmud Tóra Versenyen 62 gyermek vett részt, valamennyien a zsidó oktatási intézmények tanulói.

Pusztavámon október közepén avattak emléktáblát a Horthy-proklamációt követő napokban az SS által kivégzett orvos-mérnök munkaszolgálatos század meggyilkolásának emlékére. A megemlékezést Erdős Hugóné szervezte, akinek két családtagját végezték ki 1944-ben. A bronz emléktáblát közadakozásból helyezték el a falu kultúrházának falán. Beszédet mondott Petrovics István polgármester és Deutsch Róbert főrabbi. A kántori teendőket Kálmán Tamás látta el.

„Vallás és pszichiátria” címmel tartották Szegeden a Magyar Pszichiáter Rezidensek Egyesületének éves összejövetelét. Stark András, Tringer László és Szilágyi Erzsébet beszélgettek a különböző vallások képviselőivel. A zsidóságról Schweitzer József nyugalmazott főrabbit faggatták.

Szombathelyen izraeli filmnapokat rendezett a Magyar-Izraeli Baráti Társaság helyi szervezete, a Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola és a Budapesti Örökmozgó. Levetítették a „Kados”, az „Új világ” és a „Vulcan Junction” című filmeket.

A németországi „Emlékezés és jövő” ökonomikus alapítvánnyal együttműködésben a Mazsihisz és az Or-Zse Rávensbrückbe vitte túlélők egy csoportját, akiknek Berlin, Neustrelitz és Spandau zsidó emlékeit is megmutatták. Ravensbrückben Róna Tamás rabbijelölt és Várnai Gábor kántorjelölt irányításával köszöntötték a szombatot.

A Hunyadi téri körzetben, majd a Mazsihisz Székházban köszöntötték Domán István főrabbit 80. születésnapja alkalmából kollégái, tanítványai és hitsorsosai.

A Hollán és Sziget utca sarkán álló egykori izraelita elemi iskola diákjai 60 éves találkozókat rendeztek 20 egykori diák részvételével. Elment a találkozóra többek között Popper Péter, Gergely Ágnes, Fényes István (Dán Dalmat), László Daisy. Az épületben 1943-tól zeneiskola működik, amelyben a numerus clausus idején menedéket lelt Kadosa Pál, Sándor Frigyes, Szabolcsi Bence, s amelynek növendéke volt Schiff András is.

A Szombat 2002/októberi számában Shlomo Avineri professzorral az izraeli-palesztin kérdéstről beszélgetett Gadó János „A nemzetközi közösség egy fikció” címmel (20-23. p.). A lap körkérdest

intézett zsidó szervezetek vezetőihez, hogyan vélekednek az egyházi átvilágításról, az egykori ügynökök megnevezéséről (5-7. p.).

november hónap

november 1-3.

Az UJS Maimonides Köre Kassán rendezett hagyományőrző hétvégét mintegy 20 fő részvételével.

november 6.

Az MTV1 csatornáján bemutatták Radó Gyula kétrészes dokumentumfilmjét „A Lőw család száz éve” címmel.

november 7.

A Mazsike Festészetet Kedvelők Köre Nádler István művészetével ismerkedett a St. Art Galériában Németh Antal tulajdonos művészettörténész vezetésével.

november 8.

Az ÉS 2002. november 8-án megjelent számában az 1944. november 7-9-én felállított budapesti gettóra emlékeztetve „Olyanok voltunk, mint a halálos ítéletet kimondó bírúk” címmel jelent meg részlet Theo Tschuy: „Becsület és bátorság – Carl Lutz és a budapesti zsidók” című könyvéből (11. p.). Pelle János: „Nobel-díj és holocaust-recepció” című írása a lap 18. oldalán jelent meg.

november 9.

1. Szegeden a helyi Magyar-Izraeli Baráti Társaság, a hitközség és az UJS szegedi tagozat megrendezte az 1996. óta rendszeressé vált hagyományőrző vacsorát.

2. Spiró György „Borowski” című tanulmánya a Népszabadság 2002. november 9-i számának „Hétvége” mellékletében jelent meg az író születésének közelgő 80. évfordulója, alkalmából. Tadeusz Borowski ugyancsak nagy túlélője volt a koncentrációs táboroknak, mint Kertész Imre. Borowski azonban nem tudott megbirkózni a sokkoló élménnyel, 1951. július 3-án öngyilkos lett.

november 10.

Izraeli-magyar jótékonyági operagálát rendeztek az Andrássy úti Ybl-palotában. A gála fővédnökei Mádl Ferenc köztársasági elnök és hitvese, Mádl Dalma, Varnai Shorer Judith, Izrael Állam budapesti nagykövete. A műsorban Leoncavallo-, Mascagni-, Puccini-, Halevy-, Verdi-, Rossini-, Donizetti-, Catalani- és Gershwin-művek hangzottak el, illetve Goldmark Károly „A makrancos Kata” című táncjátékának részletei voltak láthatók. A kétrészes gálán a Tel Aviv-i operaház képviselőjében Felix Livshitz tenorista, Anna Skibinsky és Larissa Tetuev szopránok léptek fel, közreműködött Alekszej Volzsanyin, a szentpétervári Muszorgszkij Színház tenoristája. A hazai operisták közül Bándi János tenor, Fokanov Anatolij bariton, Gál Erika, Gonzalez Mónika és Sümegi Eszter szoprán, Kováts Kolos basszista, valamint Kálmán Péter bariton, illetőleg Hágai Katalin és ifjabb Nagy Zoltán balett művészek léptek fel. A Magyar Állami Operaház Ének és Zenekarát Lukács Ervin vezényelte, a látványterveket Csikós Attila készítette, a gálaest rendezője Palcsó Sándor volt.

november 11.

Costa Gavras „Ámen” című, 2002-ben forgatott filmjét három moziban – Mammut, Puskin, Művész – kezdték vetíteni. A francia-német film Rolf Hochhuth „A helytartó” című drámája alapján készült. A film magyarországi forgalmazója, a Budapest Film számított arra, hogy a katolikus egyház esetleg tiltakozni fog a holocaustról szóló, valós eseményeket feldolgozó alkotás kapcsán. A görög származású Oscar-díjas rendező filmje Kurt Gerstein SS-tisztről szól, aki úgy tudta, hogy a Cyklon-B gázt a tifusz megfékezésére szállítják a haláltáborokba. Amikor megbizonyosodik arról, hogy a gázt

nagy töménységben emberek meggyilkolására használják, egyebek között az egyházat - XII. Pius akkori római pápát - igyekszik rábírní a holocaust elleni állásfoglalásra. Ám az egyházfő hallgatott. A film reklámplakátján a keresztény keresztet és a náci horogkeresztet egyesítő motívumot a Benetton egykori reklámembere, a viharos kampányairól elhíresült Oliviero Toscani készítette. A külföldön bírált és egyes magyar kritikusok által is botrányosnak ítélt plakátot csak a Pesti Műsor merete vállalni címlapján. A film kapcsán Karsai László történésszel készített interjút a Népszava munkatársa „A pápai hallgatás felelőssége” címmel (2002. november 29. 13. p.). A Népszabadság 2002. november 16-i „Hétvége” mellékletében Vági Zoltán és Kádár Gábor írása jelent meg „A bukott angyal: Kurt Gerstein” címmel (30-31.p.). A Népszabadság 2003. február 8-i számának „Hétvége” mellékletében Szóts László Costa Gavrassal készített interjút „A hallgatást filmesítettem meg” címmel (33. p.).

november 12.

Halálának évfordulóján a Magyar Olimpiai Bizottság (MOB) posztumusz Magyar Örökség díjjal ismerte el Hajós Alfréd kétszeres olimpiai bajnok, építész munkásságát. A MOB megkoszorúzta Hajós Alfréd síremlékét a Kozma utcai temetőben, ahol beszédet mondott az Argentínában született unoka is. A kitüntetést ugyancsak Michael Alexander Hargrave (alias Hajós) szemorvos vette át.

november 13.

61 éves korában, Izraelben meghalt Israel Sela, a Joint Magyarországi igazgatója. Később róla nevezték el Újpesten a Bzsh Idősek Otthonát.

november 15.

Az Élet és Irodalom 2002. november 15-én megjelent számában Karsai László történész fűzött kiegészítéseket Theo Tschuy Carl Lutzról most megjelent könyvéhez „Carl Lutz és a magyar holocaust” címmel (8. p). Bernben a németajkú Evangélikus – Református Egyházköztség újjáépített székesegyházában emlékeztek meg Carl Lutzról. A hős életéről Theo Tschuy és Ódor László, egykori berni magyar nagykövet tartott előadást, a Mazsihisz képviseletében felszólalt Lazarovits Ernő. Carl Lutz életéről a Pro Helvétia Alapítvány rendezett kiállítást megtekintette az osztrák nagykövet, a pápai nuncius, valamint Harmati Béla evangélikus püspök is.

november 16.

Darvas László „Fahrenheit 451 – Komoróczy Gézának ajánlva” című írása a Magyar Hírlap 2002. november 16-i számának 10. oldalán jelent meg.

november 18.

Pécsett a Művészetek Házában Ámos Imre magántulajdonban lévő festményeiből és grafikáiból rendezett tárlatot Csordás Gábor nyitotta meg. A beszéd az ÉS 2002. december 13-i számában olvasható „Kontúr és illumináció, avagy kétségbeesés és remény Ámos Imre képei előtt” címmel (19. p.).

november 19.

A Zsidó Világkongresszus öttagú delegációja az Igazságügyi Minisztériumban tárgyalt arról, hogy miként iktatható be a magyar jogrendbe a gyűlöletbeszéd, a holocaust tagadás és a rasszizmus megnyilvánulásainak büntetése. A ZSVK küldöttségét Avraham Becker főtítkárral vezette. A tárgyaláson hivatkoztak Medgyessy Péter New Yorkban a témáról folytatott tárgyalásaira. A Mazsihisz részéről Tordai Péter és Zoltai Gusztáv vett részt a megbeszélésen.

november 20.

1. Szolnokon a Művelődési Központban a Keresztény - Zsidó Társaság összejövetele keretében Jutta Hausmann evangélikus teológiai professzor „Istenről beszélni Auschwitz” után címmel, Róna

Tamás rabbijelölt „A Messiás nyomában” és Varga Béla közgazdász „Egy tizennégy éves fiú naplója a vészorkorszakból” címmel tartott előadást.

2. Az izraeli hadsereg, a CÁHÁL szlovákiai születésű főrabbi, Háráv Jiszráel Vájsz dandártábornok magyarországi tartózkodása során ellátogatott az Or-Zse épületébe kollégája, Frólich Róbert főrabbi, dandártábornok kíséretében.

november 21.

A Bzsh közgyűlésén Olti Ferenc oktatási elöljáró napirend előtt bírálta a hitközség vezetését, az alapszabály olyan értelmű módosítását sürgette, amelyben négy alelnökkel kell egyeztetnie az igazgatónak. Majd felszólította Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgatót, hogy mondjon le. Zoltai lemondott, majd sértetten elhagyta a termet. Két órán át tartó szenvedélyes vita végén a közgyűlés bizalmat szavazott Zoltainak, és megvont bizalmát Oltitól. Az elnöklő Streit Sándor csak eztán kezdhetett el a napirend szerinti beszámolóját a 2002-es tevékenységről, majd sok hozzászólás után elfogadták Hajabács Júlia előterjesztését 2003. évi költségvetésről, és döntöttek néhány, a hitközség tulajdonában lévő ingatlan értékesítéséről. A Szombat 2003/januári száma „Síp utcai csaták – Zoltainak mennie kell” címmel számolt be az indulatos epizódokban, személyeskedő vádaskodásokban bővelkedő Bzsh és Mazsihisz közgyűlésekről (7-10. p.). A beszámolókból kiderül, hogy éles szóváltásra került sor Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi és Schönert Alfréd rektor között is. Schweitzer főrabbi ugyanis felelősségre vonta Schönert, hogy a Rabbiképző diákjai egy 120 éves hagyományt megtörve miért hagyták ott az intézmény diplomát, és miért a Páva utcában tartják istentiszteleteiket. Schönert nem vállalta a nyilvános válaszádat, írásban ígért magyarázatot. Schweitzer ezért gyávának nevezte a rektort. Többeknek feltűnt, hogy a Szombat 2003/ januári számában megjelent Székfoglaló című novella Szántó T. Gábor tollából kísértetiesen hasonlít a hitközségi viszonyokra (22-26. p.).

november 22.

Az Élet és Irodalom 2002, november 22-i számában jelent meg Randolph L. Braham tanulmánya „Pásztor László esete – a magyar emigráció és a szélsőjobb Amerikában” című tanulmánya 11-12. p. (ford: Hoppe Mariann.)

november 24.

1. A Mazsihisz közgyűlésén a 2002-es beszámoló és a 2003. költségvetés elfogadása után lényegében megismétlődtek a Bzsh közgyűlésén történtek. Olti Ferenc azt javasolta, hogy ha Zoltai nem mond le, hozzanak létre pénzalapot a jövő tavaszi hitközségi választás kampányának finanszírozására. A hosszú, indulatos és semmilyen eredményt nem hozó vita következett. A számvizsgáló bizottság nevében Sessler György az Új Élet 2002. december 15-i számában „Az üvegsebű Hitközségért” címmel felhívást tett közzé (2. p.), ebben az javasolta, hogy a közelgő választások előtt a tagság mondja el véleményét a körzetek gazdálkodásáról és tevékenységéről.

2. A Makkabi Kiadó Szent István körúti irodájában rendezte meg a szokásos judaika aukciót a Biblical World Gallery

3. Harmadszor rendezték meg a Jótétemény - Micva napját a Bálint Zsidó Közösségi Házban. A gyűjtés során könyveket, folyóiratokat is kértek az Alma Utcai Szeretetotthonban létesítendő könyvtár számára.

4. Az MTV „Éjjeli menedék” című, szélsőségesen jobboldali műsorában elhangzottak miatt mintegy 100 véleményformáló értelmiségi tiltakozott aláírásával a „Magyar Hírlapban”. A petíció szövege szerint a műsor készítői és a műsorban szereplők elfogadhatatlan módon foglalkoztak Kertész Imre személyével és műveivel. Az aláírók követelték, hogy a köztelevízió – amely a Magyar Köztársaság intézménye – az európai normák szerint működjön, és ne készüljenek olyan műsorok, amelyek származásuk, vallásuk alapján hátrányosan különbözteti meg az ország polgárait.

november 25.

A Magyar-Izraeli Baráti Társaság vendége Bársony András külügyminisztériumi politikai államtitkár volt. A Mazsihisz Dísztermében rendezett beszélgetésen a magyar-izraeli külügyi kapcsolatok alakulásáról volt szó. Az Izraelben kialakult háborús helyzetben a magyar álláspont konszolidált politikai rendezést támogat az elmélyült palesztin válsággal kapcsolatban. Az államtitkár szerint féltő, hogy az izraeli választásokon nem a békés rendezést pártoló kormány győz majd. A két ország gazdasági kapcsolatairól Radó Iván, az agrártárca főtanácsosa szólt. Felszólat a rendezvényen Drucker Tibor, Ember László, Molát Ferenc, Hidvégi Máté és Heisler László.

november 27.

Pécsett a zsinagógában újjáavatták az adakozásból és állami támogatásból restaurált Angster-organát. Az 1869-ben Angster József által készített hangszer restaurálására 2000-ben alapítványt hoztak létre Szili Katalin országgyűlési képviselő elnökletével. Hozzájárult a költségekhez a NKÖM, a városi önkormányzat és a Pécsi zsidó hitközség is. Az avatóbeszédet Kocsi László, a NKÖM politikai államtitkára mondta. Az organát Kármán Györgyön kívül Lisznai Mária, a Dohány templom, Szamosi Szabolcs, a Pécsi Bazilika, Baróti István, az Esztergomi Bazilika és Hock Bertalan, a Mátyás-templom organistája szólaltatta meg. Közreműködött a Goldmark Kórus és Fekete László, Tímár Károly és Tóth Emil főkántorok. A zsinagóga homlokzati felújításával folytatódott a rekonstrukció.

november 28.

1. „Antiszemita közbeszéd Magyarországon 2001-ben” címmel a sajtóban tavaly közölt, illetve nyilvános fórumokon elhangzott megnyilvánulásokat dokumentáló esszékötet sajtóbemutatóját rendezték meg Budapesten. A B,nai B,rith Első Budapesti Közösség immár második alkalommal, s az előző évihez hasonlóan magyar és angol nyelven tette közzé a kiadványt. A kiadvány a Zsidó Dokumentációs Központ (Révay u. 16.) anyagaira támaszkodik. Varga László történész beszéde megjelent az Élet és Irodalom 2003. január 3-i számának 8. oldalán. Endreffy Zoltán az ÉS 2003. január 10-én megjelent számának 6. oldalán „Isten, nemzet, környezet” című írásában hivatkozott a B,nai B,rith köteteire.

2. A Füst Milán Szellemi Páholy vendége volt három erdélyi magyar költő, Ferences István, Kovács András Ferenc és Kányádi Sándor a Goldmark Teremben rendezett esten. A beszélgetést Mészáros Sándor irodalomtörténész és Benedek István Gábor vezették, a Duna Televízió pedig felvételt készített az estről.

november 29.

A Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyezte azt a 2000. október 20-án a Fővárosi Bíróság által kihirdetett elsőfokú ítéletet, amely a Herzog-gyűjteményből származó műkincseket az Amerikában élő örökösnek, Martha Nierenbergnek rendelte visszaadni. Az indoklás szerint a rokoni kapcsolat foka és az öröklés magyarországi rendje alapján nem bizonyított az örökös személye.

november 30.

A 2002. évi chanuka bált a SAP rendezvénytermében (XIV. Ifjúság útja) rendezte meg a Bzsh, a Bálint Ház és az UJS. Fellépett a Pannónia Klezmer Band és a Nigun együttes, Hernádi Judit, Antal Imre, Király Linda és Varnus Xavér.

Novemberben befejeződött a váci nagy zsinagóga épületének külső helyreállítása. A mintegy 100 millió forintot felemésztő munkálatok után a belső helyreállítás mintegy 200 millió forintba kerül majd, amit adományok, illetve pályázatok útján kíván előteremteni a Váci Zsidó Hitközség. A teljes rekonstrukció 5-6 évet vehet még igénybe, ám az épületben addig is lehet vallási rendezvényeket tartani, ezen kívül 2003-ban szeretnének bekapcsolódni az őszi Zsidó Fesztivál rendezvényeibe. A belső helyreállításhoz hirdetés útján kerestek dokumentumokat, fényképeket, mivel az eredeti dokumentáció elveszett. Szeptember elején avatták fel a 135 éves kis zsinagógát a temetőben

Vácon, ezzel ismét lett működő temploma a váci hitközségnek. Az avatást Frölich Róbert és Zoltai Gusztáv végezte a tóra tekercsek elhelyezésével a frigyszekrényben.

A Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga hároméves folyamat eredményeként november végén visszakerült a Mazsihisz tulajdonába, cserébe a hitközség lemondott a tulajdonában lévő, a Kanadai Követségnek otthont adó ingatlanról.

A Maesz küldöttgyűlését a BM Duna Palotában rendezték meg november elején. Hanti Miklós elnök éves beszámolója után bejelentették, hogy a társadalomban megnyilvánuló szélsőséges jelenségek elleni hatékonyabb fellépés érdekében létrehozzák a Maesz Nemzeti Tanácsát. Ezzel módosult a szervezet szabályzata is. A 15 tagú újonnan választott elnökség tiszteletbeli elnöke Sárközi Sándor, elnöke pedig Hanti Miklós maradt.

Novemberben Magyarországon járt Serge Klarsfeld francia történész, aki a Magyarországról deportált zsidóság történetét kutatja. A Bukarestben született történész a deportálási listák kiadása érdekében konzultált a magyar belügyminiszterrel. Először 1990-ben kapott ígéretet az akkori belügyminisztertől, de 12 év alatt nem történt semmi.

November végén Budapestre költözött Köves Slomo, felesége Debóra és kisfiuk, Sálom Bert. A Köves család az ötödik rabbi-család Pesten amelyik a Chábád Lubavics Egyesület munkáját segíti. A rabbi Izraelben a főrabbinátusnál letette a móhéi vizsgát, így hosszú izraeli gyakorlat után vállalhatja a magyarországi körülmetélését.

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem és a Keresztény - Zsidó Társaság holocaust szimpóziumot rendezett a Rózsavölgyi közben lévő egyetemi épületben. Szabó Lajos rektor bevezetője után Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi tartott előadást „Az Igazak emlékezete” címmel, Lazarovits Ernő pedig a svédországi Linköpingben felállított magyar Wallenberg emlékmű keletkezéséről, és a svéd városban tett látogatásról számolt be. Harmat Béla püspök az evangélikus Wallenberg tevékenységét méltatta, Szita Szabolcs történész pedig „Az aranyvonat – a zsidóság kirablásának mába nyúló szárai és következményei” címmel tartott előadást. Zárszót Szécsi József, a Keresztény - Zsidó Társaság főtitkára mondott.

November elején Izraeli napot rendeztek Tatabányán a Modern Üzleti Tudományok Főiskolájának Dísztermében. A szervezők a Kossuth Szabadegyetem és a Komárom-Esztergom megyei Magyar - Izraeli Baráti Társaság voltak. Ebből az alkalomból a „Hetek” című országos közéleti hetilap Izraellel foglalkozó tematikus blokkot állított össze. A rendezvényen beszédet mondott Várnai Judit nagykövet, aki terrorhullám megfékezésének nehézségeiről beszélt. Grüll Tibor történész, a szabadegyetem elnöke és Sándor Tamás, a baráti társaság elnöke megnyitotta a „Jeruzsálem gyermekei” című fotókiállítást, majd Horányi Ágnes iparművész emlék pakettjét nyújtotta át néhány holocaust túlélőnek. Levetítették Varga Ágota „Visszajöttek” című dokumentumfilmjét. Az ünnepségen részt vett Bencsik János polgármester, Streit Sándor, a Bzsh elnöke és Lazarovits Ernő is.

A Szimchát Tórat minden hitközségben hagyományos halvacsorával ünnepelték, néhány körzetben felekezeten kívüli vendégeket is hívtak. A Nagyfuváros utcában például Csecsei Béla polgármester és Iványi Gábor metodista lelkész ünnepeltek együtt a hitközség tagjaival, a Hegedűs Gyula utcában pedig kihirdették, hogy kéthetente más-más hitközségi tag látja vendégül a közösség tagjait péntek esti vacsorán.

A Szombat 2002/novemberi számában Szántó T. Gábor „A katarzis reményében – Kertész Imre kapta az idei Nobel-díjat” című írásával köszöntötte a Sorstalanság íróját (3. p.). Roth Sámuel

„Temetői rapszódia (avagy valahol Kelet-Európában)” címmel foglalkozott a Kozma utcai temetőben uralkodó állapotokkal (4-6. p.). Rajki András Jacques Attalival, az Európai Központi Bank elnökével beszélgetett „Zsidók, keresztények és a pénz” címmel megjelent könyvéről (14-16. p.). A Pesti Sűlben Cvi Gittelman „Zsidók a mai Oroszországban és Ukrajnában” címmel tartott előadásának rövidített változatát tette közzé Gadó János (17-20. p.). Ugyancsak az orosz bevándorlásról szól Rajki András összeállítása a Jerusalem Post tudósítási felhasználásával készült „Mit csinálnak ezek itt?” című írása (21-23. p.). Gereben Ágnes „Izrael állam születése és a szovjet zsidók” című (24-27. p.) írásával zárul a lap orosz zsidókról szóló blokkja. Adolf Eichmann kivégzésének 40. évfordulójára Gáspár Ferenc „Az Eichmann-per és a magyar politikai vezetés” című írása jelent meg (27-30. p.).

A Remény 2002/4. téli számában jelent meg Balogh István tanulmánya „Jó zsidók, tót atyafiak” címmel (62-66. p.).

december hónap

december 1.

1. A Kossuth téren másodszor rendezett nyilvános hanuka ünnepet a Mechon Simon Alapítvány, a gyertyagyújtáshoz csatlakozott a Magyar-Izraeli Baráti Társaság is. A Nyugati téren 2002-ben is a Chabad Lubavics volt a főszervező. Mádl Ferenc köztársasági elnök levélben köszöntötte a zsidó ünnepet. Kovács László külügyminiszter az éppen Budapesten tartózkodó Adrian Nastase román államfővel együtt vett részt a gyertyagyújtáson a Parlament előtt. A nyolc nap alatt ellátogatott a hanukiához Jánosi György sportminiszter, Demszky Gábor főpolgármester is. A Szombat 2003/2. számában Blau Jenő New York-i ortodox zsidó olvasói levélben fejtette ki véleményét az amerikanizált hanuka ünnepekről „A „magyar” orthodoxia” című írásában. Ebben úgy fogalmaz, hogy a chabad mozgalmat nem kellene a magyar ortodoxia csomagolópapírjában árulni (2. p.).

2. A Lauder Javnéban harmadszor rendeztek könyvfesztivált az iskola növendékei számára. A program egyik fénypontja a „Titkos kincsek” című pályázat eredményhirdetése, amelyre az iskola hallgatói nyújthattak be írásműveket vagy rajzokat. A fesztiválon Tóth Eszter mutatta be Gróf András „Átúsztam” című könyvét. A fesztivál vendége volt Csányi László etológus és Janikovszky Éva író.

december 4.

A Nyugati téren a Chabad Lubavics Hanuka ünnepejét egy revizionista csoport zavarta meg nem bejelentett rendezvényével. Másnap a budapesti rendőrfőkapitány felmentette beosztásából a rendezvény-bejelentésekért felelős osztályvezetőt.

december 5.

1. A Mazsihisz közleményben üdvözölte azt a kormányzati szándékot, hogy az egyházak részére nyújtott állami támogatást nem a népszámlálási adatok alapján, hanem a személyi jövedelemadó egy százalékát felajánlók arányában kívánják elosztani. Számítások szerint a Mazsihisz a népszámlálás alapján 93 millió forintot, az adófelajánlás alapján 134 milliárd forintot kapna.

2. A Mazsike Festészetet kedvelők köre Harasztly István Kossuth díjas szobrászművész műtermébe látogatott el a XIX. Áchim András u. 55. szám alá. Az alkalmat kihasználva a házigazda tárlatvezetésével megtekintették a mester kortárs művészeti gyűjteményét.

december 6.

Budapesten ülésezett az Európai Zsidó Kongresszus Végrehajtó Bizottsága. Az ülésre idelátogatott küldöttséget Michael Friedman elnök és Serge Cwajgenbaum főtitkár vezette. Az ülés napirendjén a szervezet jövő évi munkaterve mellett aktuális kérdések is szerepeltek. A küldöttség

vezetői a többnapos programot kihasználva találkoztak a magyar kormányzat néhány vezető képviselőjével is. Kovács László külügyminiszterrel, Csillag István gazdasági miniszterrel és Szalay István egyházi kapcsolatokért felelős államtitkárral a kárpótlásról és az antiszemitizmus elleni fellépésről tárgyaltak a kormány vendégházában, ahol a találkozó vacsorával ért véget. A találkozóon jelen voltak a Mazsihisz vezetői és Schweitzer József nyugalmazott főrabbi.

december 7.

A Mazsike az Új Udvar Bevásárló Központ Limonádé Klubjában megrendezett hanuka-bálon adta át a „Magyar Zsidó Kultúráért díjat” Komoróczy Géza professzornak, a „Várhegyi György díjat” pedig Ádám Máriának, a Goldmark kórus karnagyának. Fellépett a Chagall Klezmer Band, Dunai Tamás színművész, Farkas Renáta magyar hastánc bajnok, valamint a Scheiber Sándor iskola alsó tagozatos énekkara Vida Györgyi vezetésével. Valamilyen formában az összes hitközség megünnepelte a hanukát országsszerte, ráadásul a Magyar Televízió is műsort készített az ünnep alkalmából.

december 8.

Az Élet és Irodalom 2002. december 8-i számának első oldalán (1-3. p.) közölte Kertész Imre Stockholmban, a svéd királyi akadémián december 7-én elmondott beszédét a Nobel-díj átadását megelőző fogadáson. A „Heuréka!” című beszédet a Magvető Kiadó azonnal megjelentette könyv formájában is.

december 10.

1. Kertész Imre délután vehette át a Nobel-díjat Stockholmban, ebből az alkalomból a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma közleményt bocsátott ki. „A kormányzat és a főváros is a magyar kultúra rendkívüli, de régen megérdemelt kitüntetéseként értékeli, hogy Kertész Imre veheti át a világ legrangosabb irodalmi díját. Magyarország egésze számára nagy dicsőség és öröm Kertész Imre irodalmi Nobel-díja” – áll a közleményben. November közepén a kulturális tárca Magyarország 3800 közkönyvtárának mindegyikébe ingyenesen juttatta el Kertész Imre Sorstalanság című könyvét, az Oktatási Minisztérium pedig az ország valamennyi, összesen 4492 általános és középiskolájába, Budapest főpolgármestere a főváros középiskolaiba küldte el a Nobel-díjas művet. A svéd Királyi Akadémia is gondoskodott arról, hogy minden svéd általános iskolás is ingyenesen megkapja a Sorstalanságot. A világ minden magyar nyelven értő olvasója a Digitális Irodalmi Akadémia honlapján, a www.irodalmiakademia.hu címen olvashatja Kertész Imre műveit. A Digitális Irodalmi Akadémia december elején CD-ROM formájában is kiadta Kertész Imre életművét, amely a könyvesboltokban már kapható. A kulturális tárca Kertész Imre Sorstalanság, Gályanapló, Kaddis a meg nem született gyermekért, Jegyzőkönyv, A kudarc, Az angol lobogó és A gondolatnyi csend, amíg a kivégzőosztag újratölt című munkáit, letölthető formában - úgynevezett e-book-ként - hozzáférhetővé tette a Neumann János Digitális Könyvtár honlapján, a www.neumann-haz.hu cím alatt is. A kulturális minisztérium a 17 külföldi magyar kulturális intézet számára komplett összeállítást juttatott el Kertész Imréről. Az összeállítás tartalmazza a szerző minden megjelent munkáját és műfordítását, idegen nyelvre átültetett műveit, írásairól megjelent legfontosabb tanulmányokat, az író díjait, valamint a vele készült televíziós és sajtóinterjúkat.

2. Bárándy Péter igazságügy-miniszter a parlamentben azt javasolta, hogy az élet elvesztéséért járó kárpótlás összege négyszázezer forint legyen, és a kifizetés 2003-ban történjen meg. A javaslatot a Mazsihisz örömmel fogadta.

3. A Kongresszusi Központban Giora Feidman és zenekara adott koncertet „Klezmertangó” címmel. A koncert előtt ellátogatott a Lauder Javne Iskolába is, ahol az iskola klezmer zenekara fogadta. Szeszler Anna főigazgató elmondta, hogy évekkal ezelőtt a zeneiskola első hangszerait éppen abból az adományból vásárolták meg, amit Giora Feidmantól kaptak.

december 13.

Randolph L. Braham professzort Pro Cultura Hungarica díjjal tüntették ki 80. születésnapja alkalmából a Magyar Kultúra Alapítvány Házának dísztermében. A Mazsihisz, a Hit Gyülekezete és a Wesley János Lelkészképző főiskola által szervezett ünnepségen a NKÖM államtitkára, Kocsi László adta át a kitüntetést. Karsai László és Molnár Judit által szerkesztett mintegy negyven tanulmányt tartalmazó tanulmánykötettel tisztelegtek a professzor életműve előtt, melynek címe „Küzdelem az Igazságért”. Göncz Árpád levélben köszöntötte Braham professzort, a New York City University meghívott tanárai, Herbert Orowitz és Egon Mayer előadással méltatták a magyar származású holocaust-kutató életművét. A Múlt és Jövő 2002/4 számában Karsai László készítette „Életút interjú” levélben a 80 éves Randolph L. Braham professzorral” (93-101. p.). Varga László levéltáros beszédét az ÉS 2002. december 13-i száma közölte „Küzdelem az Igazságért” címmel (15 p.).

december 14.

A Mazsike évi rendes közgyűlésén a Garay Klubban Feldmájer Péter elnök értékelte az elmúlt év rendezvényeit, Rajki András gazdasági elnökhelyettes pedig beszámolt az éves költségvetésről. Az egyesület mintegy 5,4 millió forintos bevételéből 930 ezer forint a személyi jövedelemadó felajánlott egy százalékából, 500 ezer forint pedig a tagdíjakból folyt be. A Mazsiktól 1 millió, a Mazsihisztől 1,5 millió forintot kapott. A kiadásokat a rendezvények, a Hírlevél megjelentetése okozták. Olti Ferenc a szervezet nemzetközi reputációjáról beszélt. Az egyesület a következő évben fotópályázatot hirdetett „Tegnap és ma – zsidóság Európában és Magyarországon” címmel, a pályaműveket a 2003. évi zsidó kultúra napján tervezik kiállítani.

december 15.

Az év legnagyobb zsinagóga koncertjén a Budapest Klezmer Band és a Budapest Ragtime Band lépett fel a Dohány utcai templomban.

december 16.

Medgyessy Péter miniszterelnök, Görgey Gábor kulturális miniszter és Vámos Tibor akadémikus ünnepélyes keretek között helyezte el a Holocaust Múzeum és Dokumentációs Központ alapkövét a Páva utcai zsinagógában. A kormányfő beszédét az Élet és Irodalom 2003. január 3-i számában közölte a 9. oldalon. (Lábjegyzetben megjegyezve, hogy hivatalban lévő miniszterelnök beszédét az ÉS hagyományosan nem közli. Ezalól a szabály alól az elmúlt 12 évben mindössze egyszer tettek kivételt, amikor 1990. július 17-i számukban Antall József akkori miniszterelnöknek a zsidó mártírok emlékművénél elmondott beszédét közölték.) Görgey Gábor, Vámos Tibor és Ács Tamás, a kulturális minisztérium helyettes államtitkára bemutatta az intézmény terveit. A központ létrehozására tulajdonosként a Bzsh bocsátotta a magyar állam rendelkezésére a Páva utcai telket, és az 1982 óta használaton kívüli zsinagógát. Az eseményen megjelent Göncz Árpád korábbi köztársasági elnök, Judith Varnai Shorer, Izrael Állam budapesti nagykövete, továbbá a Mazsihisz vezetői. Az épületben megnyíló kiállítás koncepcióját a Karsai László, Sipos Péter és Szita Szabolcs alkotta történelemszabotázs állította össze, amelyet több tucat szakember, köztük Kosáry Domokos és Ormos Mária bírál felül. A szakanyagból a tervek szerint Jerger Krisztina készíti el a kiállítás forgatókönyvét. A Múlt és Jövő 2002/4. számában Dési János „Holocaustmúzeum Budapesten – A vita, amely már évtizedek óta tart, de még nincs vége” (67-79. p.) című írásában foglalja össze a múzeumépítés körüli vitákat, Vajda Júlia „Emlékezés a gonoszra” (80-86. p.) és Fehéri György „A terror topográfiaja – Két kiállítás-két előítélet ellen, Berlin 2002” (87-92. p.) című írásában a holocaustra való emlékezés már működő intézményeit mutatta be.

december 17-18.

A 125 éve alapított Országos Rabbiképző Intézetben kétnapos konferenciát tartottak a magyar tudomány napján „Zsidó oktatás és nevelés” címmel. Az Or-zse Oktogonális termében tartott konferencián jelen voltak a Mazsihisz és a BZSH vezetői. Az előadók közül is sokan hiányoztak, akiknek ott-lett volna a helyük. Sokakkal együtt nem kapott meghívót a konferenciára az intézet nyugalmazott főigazgatója, Schweitzer József sem. Az első napon a levezető elnök Haraszi György

tanszékvezető egyetemi tanár volt, de előadást is tartott a Rabbiképző előtörténetéről. Orbán Ferenc, a Miniszterelnöki Hivatal Egyházi Kapcsolatok Főosztályának munkatársa felolvasta Magyar Bálint oktatási miniszter köszöntő beszédét. Domán István főrabbi „A hagyományos zsidó oktatás Magyarországon” címmel, Staller Tamás rektor-helyettes „A 25 év krónikája, az Or-Zse története” címmel, Borsányi Schmidt Ferenc „Orientalisztikai kutatások a Rabbiképzőben” címmel, Schöner Alfréd rektor pedig „Régi célok és kihívások” címmel tartott előadást. Ugyancsak az első napon kapott szót Sommer László egyetemi docens, aki „Zsidó közép- és felsőoktatás 1989 után” címmel, Popper Péter egyetemi tanár pedig „A vallásszociológia helye a rabbiképzésben” címmel tartott előadást. A konferencia második napján a levezető elnöki tisztet Ungárné Komoly Judit egyetemi tanár töltötte be, aki „A zsidóoktatás megújult feladatairól” beszélt. Szita Szabolcs „A Soa hatása a Rabbiképző szellemi arculatára”, Oláh János docens „A szentírás tanítása a múltban és a jelenben”, Fröhlich Róbert főrabbi pedig „Or-Zse és a Dohány utcai zsinagóga” címmel tartott előadást. Az előadások szöveg olvasható az egyetem honlapján.

december 20.

Az Élet és Irodalom 2002, december 20-i számában Kőszeg Ferenc tanulmánya jelent meg „Erdélyben Komlóssal” címmel (6,8 és 9-10. p.). Komoróczy Géza „Állam-történetek – az ókori Kelet és a Biblia világából” című tanulmánya (16-17. p.), és Ladányi János „Zsidóság, szegregáció – a budapesti zsidó népesség lakóhelyi szegregációjának alakulása” című tanulmánya a (21. p.) ugyanebben a számban olvasható.

december 21.

Szöndligeten a művelődési házban neonáci ifjúsági találkozót tartottak „Fehér karácsony” címmel. A Népszabadság közlése szerint a rendezvényen elhangzott, hogy februárban nemzetközi neonáci összejövetelt terveznek Budapesten. 2003. január 3-án a Mazsihisz közleményében hívta fel a kormányt és a belügyminisztert: tegyen meg minden szükséges intézkedést, hogy ne lehessen a neonácik számára Budapest az új központ és az utolsó menedék. "Amennyiben a hatóságok nem akadályozzák meg megnyugtató módon a találkozót, úgy saját biztonságunk érdekében a szükséges intézkedéseket megteesszük" - fogalmazott a Mazsihisz.

Decemberben Benda Iván fotóművész képeiből nyílt meg kiállítás Izraelben. A kiállításra a két ország közötti Kulturális Együttműködési Csereprogram keretében került sor. A tárlat vizsgázásaként tavasszal Andres Lacko izraeli fotós képeit állították ki Budapestem. A művész 20 éven keresztül fotózta a magyarországi zsidó közösségek életét.

Decemberben lejárt Eliezer Gilád (alias Glázer Vilmos) igazgatói megbízatása az Szochnut élén, amelyet hat éven át töltött be. Utóda Tova Pinto lett. Az őrségváltást a Goldmark Teremben rendezték meg, ahol a zsidó szervezetek vezetőin és Izrael nagykövetén kívül megjelent Kovács László külügyminiszter is.

Gönyűn december elején gyászünnepeket tartottak az egykori hegyeshalmi halálmenet emlékére. Törzsök Gyula polgármester, Sej László, az Or-Zse hallgatója, Villányi Tibor, a győri közösség elnöke és Gedai Istvánné mondott beszédet.

December végén emlékeztek Gidófalvy Lajos ezredesre, aki KISKA ezredével 1944. karácsonyán a zsidó fiúárvaház lakóit megmentette a Dunába lövéstől. A volt zsidó fiúárvaház (VI. Munkácsy M. u. 5-7.) előtt Lazarovits Ernő mondott beszédet.

A francia zsidó hitközség L.Arche című folyóiratának decemberi száma ismertette annak a szociológiai felmérésnek az eredményét, amelyet Erik H. Cohen professzor vezetésével végeztek a francia zsidóságról ezer főt valamivel meghaladó mintán. A tanulmány fontosabb megállapításait

összefoglalta a Szombat 2003/októberi száma „Optimisták- körkép a francia zsidóságról” című írása (11-13. p.)

A Lauder Iskola tanulói minden nyári szünetben rendbe tesznek egyet-egyét az országban található 1200 zsidótemető közül.

Az Or-Zse ettől az évtől „Purim” címmel periodikát adott ki – szerkesztője Schőner Alfréd rektor.

A 2001. évi személyi jövedelemadó egy százalékából 2,224 milliárd forintnyi támogatás jött össze az egyházak javára, ezen belül az egyházak közül az első tíz sorrendje változatlan. Az első a katolikus egyház, 335 ezer nyilatkozó 1,346 milliárd forint.

Második a református egyház 111 ezer támogató 458,2 millió forint. Harmadik evangélikus egyház 33 ezer támogató 151,7 millió forint. Negyedik a Hit gyülekezete 9,9 ezer fő 26,74 millió forint. Ötödik Mazsihisz 6,4 ezer támogató 54,19 millió forint.

Spiró György Elsötétítés című darabját játszották a Pesti Színházban.

Kertész Imre összes korábbi művét ismét kiadta a Magvető Kiadó.

Tízéves lett az Igaz Emberét Alapítvány, amelyet a rászoruló Yad Vasém kitüntettek támogatására hoztak létre 1992-ben. Tíz év alatt összesen 375 támogatást teljesített az alapítvány 9,978 millió forint összértékben, amit magánszemélyek adakozásain kívül a Soros Alapítvány 2001-ig nyújtott támogatása is fedezett. A 29 kitüntetett alkalmanként 30-50 ezer forint támogatásban részesült szociális helyzetétől függően.

A Mazsihisz elhatározta a sümegi zsidótemető helyreállítását. A programban helyi civil szervezeteken kívül a sümegi Püspöki Palota rekonstrukciójára alakult kuratórium is részt vett. A temető felújítása mellett zsidó helytörténeti kötet összeállítására kért pénzt és dokumentum adományokat a Mazsihisz.

„Mély kútba tekinték” címmel Virág Teréz pszichológus emlékére forgatott dokumentumfilmet Mátis Lilla szerkesztő-riporter.

A „Nevek” sorozatból 2002 végéig megjelent: Zala, Békés, és Hajdú megye adatainak feldolgozása. Előkészítés alatt Somogy megye és Debrecen, valamint a Mauthausenbe hurcoltak listája.